

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

GYMNÁZIUM V PÍSKU V LETECH 1918-1928

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.

Autor práce: Martina Vaňková

Studijní obor: Historie - bohemistika

Ročník: 3.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 22. července 2013

.....
Martina Vaňková

Anotace

Předložená bakalářská práce s názvem *Gymnázium v Písku v letech 1918-1928* se věnuje vývoji jedné z nejvýznamnějších jihočeských středních škol 19. a první poloviny 20. století. Práce vznikla na základě prostudování odborné literatury a archivního materiálu uloženého ve fondu Gymnázium ve Státním okresním archivu v Písku a je rozdělena do čtyř kapitol.

První kapitola se zabývá proměnami středního školství v českých zemích a v Písku v první polovině 20. století. Následující kapitola se věnuje vývoji gymnázia od jeho založení, tj. od roku 1778, do konce první světové války. Třetí kapitola přibližuje dějiny města v první polovině 20. století a působení píseckého gymnázia v letech 1918-1928. Závěrečná kapitola je věnována studentům a pedagogům, kteří zde v uvedené době studovali, resp. vyučovali. V případě gymnazistů práce analyzuje teritoriální a sociální původ studentů, jejich strukturu dle pohlaví a náboženského vyznání, jejich studijní výsledky, ubytování ve městě, neopomíjí ani otázky placení školného, či poskytování stipendii a podpor. V neposlední řadě práce přibližuje též školní každodennost i vztahy hostitelského města a školy.

Annotation

The submitted bachelor thesis named *Grammar school in Písek from 1918 to 1928* deals with development of one of the most significant South Bohemian high school of 19th and the first half of 20th century. The thesis was developed by studying specialized literature, stored mainly in the Grammar school collection in the State District Archives of Písek, and is divided into four chapters.

The first chapter deals with the changes of high education in the Czech country and in Písek in the first half of 20th century. Next chapter is devoted to the development of the grammar school since its foundation in 1778 until the end of the First World War. The third chapter approximates the history of the town in the first half of 20th century and the operation of Písek grammar school between 1918 and 1928. The final chapter is dedicated to the students and pedagogues, who had been studying or teaching there in the given period. In case of the students, it analyzes their territorial and social origin, the structure according to gender and religion, their study scores, accommodation in the town; it does not neglect the issues of tuition payment, or granting scholarships and financial support. Last, but not least, it also focuses on the everyday life at the school and also on the relationship of the host town and the school.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce doc. PhDr. Miroslavu Novotnému, CSc., za jeho trpělivost, odborné rady a cenné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům Státního okresního archivu v Písku za ochotu. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině za projevenou podporu a pochopení při psaní této práce.

Obsah

Obsah	6
Úvod.....	7
1 Školství v českých zemích a v Písku v první polovině 20. století.....	11
1.1 Proměny středního školství v českých zemích od roku 1900	11
do 1. světové války.....	11
1.2 Vývoj školství v českých zemích mezi dvěma světovými válkami	15
1.3 Vývoj středního školství v Písku ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století	19
2 Dějiny píseckého gymnázia 1778 - 1918	21
3 Město a škola v první polovině 20. století.....	26
3.1 Písek v první polovině 20. století.....	26
3.2 Gymnázium v letech 1918 - 1928	31
3.3 Oslavy 150. výročí založení gymnázia	34
4 Gymnázium	37
4.1 Studenti	37
4.1.1 Počet studentů a jejich skladba dle pohlaví	37
4.1.2 Náboženské vyznání	38
4.1.3 Prospěch.....	39
4.1.4 Sociální původ studentů.....	39
4.1.5 Teritoriální původ	42
4.1.6 Studentské bydlení, stipendia a podpory	43
4.2 Pedagogický sbor	45
4.3 Školní každodennost a volný čas	47
Seznam pramenů a literatury	51
Seznam příloh	55

Úvod

Předložená bakalářská práce se věnuje proměnám píseckého gymnázia v prvním desetiletí existence Československa, tedy od vzniku republiky do oslav stopadesátého výročí založení gymnázia, tj. do roku 1928. Z dějin školy se zabývá například průběhem školního roku, nedostatkem pedagogů či tím, jak se škola v praxi vyrovnávala s chybějící tělocvičnou. Kromě těchto obecných dějin se věnuje také školní každodennosti a volnému času studentů. Práce se dále zaměřuje na teritoriální a sociální původ studentů, jejich náboženské vyznání, školní prospěch atd. Opomenuto nezůstalo ani složení pedagogického sboru, který na zdejší škole v daném období působil. Práce je zasazená do širšího kontextu dějin prvorepublikového školství a také školství a dobových událostí ve městě Písku.

Dané téma jsem si vybrala zejména proto, že jsem ve zdejších gymnaziálních lavicích prožila čtyři nezapomenutelná léta, a také proto, že ačkoli je tato škola pro Jihočeský kraj významná, její dějiny dosud nejsou podrobněji zpracovány. Tématu se nejnověji věnovala Kristýna Pichlíková ve své diplomové práci, avšak zabývala se pouze lety 1776 - 1850,¹ a celé období existence ústavu od jeho vzniku až po současnost mapují pouze příležitostné almanachy vydávané u příležitosti výročí založení gymnázia, které však logicky opomíjí celou řadu důležitých faktorů v životě školy a mají spíše vzpomínkový a oslavný charakter.²

Kapitoly mapující situaci školství v českých zemích se zaměřením na Písek byly vypracovány především na základě publikací Zdeňky Veselé.³ Tato autorka, jejíž práce pocházejí z druhé poloviny dvacátého století, se věnuje zejména proměnám českého středního školství. Dalším stěžním autorem je Miroslav Novotný,⁴ který se ve své

¹ Kristýna PICHLÍKOVÁ, *Písecké gymnázium v letech 1778 - 1850*, České Budějovice 2009 (diplomová práce).

² Srov. *Stosedmdesát let píseckého gymnasia: 1778 - 1948*, Písek 1948; Karel VOTAVA a kol., *Dvě stě let píseckého gymnázia 1778 - 1978*, Písek 1978; Blanka ZEMANOVÁ, *230 let píseckého gymnázia (a jeho nejznámější ředitelé, vyučující a studenti)*, Písek 2008; *220 let píseckého gymnázia 1778-1998*, Písek 1998. Další literatura k dějinám gymnázia je uvedena níže, resp. v příslušných kapitolách práce a v závěrečném soupise pramenů a literatury.

³ Zdenka VESELÁ, *Česká střední škola od národního obrození do druhé světové války*, Praha 1972; TÁŽ, *Vývoj českého školství*, Praha 1988.

⁴ Miroslav NOVOTNÝ a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice 2006.

knize věnované dějinám školství a vzdělanosti v regionu jižních Čech zabýval rovněž vývojem školství v Písku.

K vypracování dějin píseckého gymnázia od jeho založení roku 1778 do roku 1918 posloužila zejména již uvedená diplomová práce Kristýny Pichlíkové a jubilejní publikace Blanky Zemanové.⁵ Kapitola věnovaná vývoji města Písku a zdejších škol v první polovině 20. století vznikla zejm. na základě dějin města zpracovaných Augustem Sedláčkem,⁶ několika publikací Jiřího Práška⁷ a výročního almanachu.⁸

Jako základní prameny pro vypracování kapitoly zaměřené na každodenní život školy byla využita kronika gymnázia⁹ a výroční zprávy, které se o ni opíraly. Školní kronika se dochovala pro celé sledované období, pouze ve školních letech 1924/1925 a 1925/1926 nebyla vedena. Zde je pak uveden záznam odkazující k výročním zprávám, které ji pro tyto dva roky plně nahrazují. Kronika zachycovala nejruznější důležité události z dějin ústavu - průběh a trvání školního roku, rozmanitá jubilea, jež ústav slavil, zdraví studentů i profesorů a jejich případná úmrtí.

Výroční zprávy povětšinou nebyvaly tak podrobné jako kronika, avšak obsahovaly širší spektrum informací.¹⁰ První informace z výročních zpráv se týkala profesorského sboru - jsou zde uvedeni nově příchozí a odchozí profesori, s následným výčtem všech profesorů společně s předměty, které vyučovali. Druhou částí výročních zpráv tvoří kronika ústavu,¹¹ která je zde obsažena jen velmi stručně a pro podrobnější doplnění slouží vlastní pamětní kniha gymnázia.¹²

Následující informace ve výročních zprávách jsou spíše statistického charakteru. Popisují sbírky učebních pomůcek, podávají přehled o vyplácených podporách a stipendiích. Dále sem jsou zařazeny seznamy žáků (žáků) ústavu, rozdělené dle tříd a

⁵ Srov. poznámku č. 2.

⁶ August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl I., Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, Písek 1911; TÝŽ, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl III., Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913.

⁷ Jiří PRÁŠEK, *Písek před 75 lety aneb Kronika roku 1922*, Písek 1996; TÝŽ, *Písecké XX. století*, Písek 1999; TÝŽ, *Písecké 2. tisíciletí*, Písek 2000.

⁸ *Almanach 750 let města Písku*, Vimperk 1993, s. 130.

⁹ Psaní kroniky spadalo do kompetence prefekta a od roku 1853 do kompetence ředitele školy; srov. *Dvě stě let*, s. 130.

¹⁰ Výroční zprávy bývaly v tištěné formě, jedinou výjimku tvořil školní rok 1918/1919, ve kterém „pro nedostatek úhrady“ nemohla být zpráva vytištěna, a proto ji ředitel Josef Kubr napsal ručně.

¹¹ Obsahuje stručný nástin toho, co se v daném školním roce dělo, dále informace o maturitních zkouškách a tělesné výchově žactva.

¹² Ovšem v letech 1924/1925 a 1925/1926 výroční zprávy kroniku ústavu plně nahrazují, tudíž jsou mnohem podrobnější.

uvádějící jméno a rodiště žáka či bydliště jeho rodičů. Předposlední část obsahuje „*knihy pro příští rok*“. Statistický přehled žactva vypracovaný formou tabulky tvoří šestou část výročních zpráv. Zde jsou uvedeny informace o počtu, rodišti, bydlišti, státní příslušnosti, mateřské řeči, náboženství, věku, nepovinných předmětech, platech a klasifikaci žáků. Na závěr zpráv bylo stručně uvedeno návěstí pro příští rok, zabývající se zápisem, přijímacími zkouškami atd. V některých letech byly na začátku výročních zpráv publikovány také články z historie gymnázia od profesorů zdejšího ústavu.¹³

Jako základní pramen pro práci na kapitole, která pojednává o studentech, posloužily hlavní katalogy a výroční zprávy pro dané období. Oba prameny jsou dochovány kompletně se Státním okresním archivem v Písku. Bylo nezbytné oba dva zdroje porovnávat, a tím ověřovat správnost údajů.

Pro každý školní rok byl vytvořen samostatný hlavní katalog, rozdělený na osm částí. Každá tato část představovala jednu třídu. Na titulním listu každé třídy byl uveden název školy, třída a školní rok. Další údaje se již týkaly samotných studentů, tj. počtu zapsaných žáků a žákyň,¹⁴ způsobu jejich přijetí na školu a výsledku klasifikace. Tato strana dále musela obsahovat datum, podpis ředitele školy a třídního učitele a potvrzení shody vysvědčení s hlavním katalogem. Na druhé straně hlavního katalogu byl uveden seznam vyučujících jednotlivých povinných i nepovinných předmětů opatřený jejich vlastnoruční podpisy. Dále následovaly již údaje o samotných studentech.

Řazení studentů probíhalo na základě dvou kritérií, tj. genderového aspektu a abecedního pořadí. Nejprve byli uváděni chlapci, posléze dívky. Někdy mohli za dívkami následovat ještě někteří chlapci.¹⁵ Každému žákovi byl v hlavním katalogu věnován jeden list, a poněvadž se jednalo o gymnázium osmileté, souhrnem se zde za každého studenta nacházelo osm záznamů.¹⁶ V zápatí listu, který obsahoval údaje o studentovi, byla vždy uvedena třída a číslo žáka. První část listu obsahovala údaje o žákovi, tj.

¹³ Např. v roce 1924/1925 je zde článek „*Před oslavou stopadesátiletého trvání gymnasia v Písku*“, o rok později „*Mirotičtí Alšové na píseckém gymnasiu*“; k tomu srov. *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25*, Písek 1925, s 1 - 4 a též *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26*, Písek 1926, s 1 - 10.

¹⁴ V prvním roce, tj. v roce 1918/1919, nebyli na titulním listě oddělováni chlapci a dívky.

¹⁵ Dodatečné řazení bylo způsobeno tím, že hlavní katalogy byly vytvořeny na začátku školního roku, a pokud student přistoupil v průběhu roku, nenaskýtala se jiná možnost, než jej zařadit na konec.

¹⁶ Myšleno pouze v případě, že student zde studoval řádných 8 let, pakliže propadal, každý rok navíc znamenal o jeden záznam více. Docházelo také k situaci, kdy student nastoupil do vyššího ročníku a v tomto případě bychom o něm našli v hlavních katalogích údajů méně, nežli byla standardní doba studia.

příjmení a jméno, datum a místo narození, vlast, náboženství a údaj o mateřské řeči. Následovaly informace o tom, zda žák platil školné (pokud ne, tak jakým výnosem je osvobozen) či pobíral stipendium (pokud ano, jsou zde uvedeny podrobnější informace). V pravé horní části listu byl uveden způsob jeho přijetí na školu a výňatek z vysvědčení, které si žák přinesl odjinud.

V další části věnované otci či matce, poručníkovi, odpovědnému dozorcí a osobě, u které žák bydlel, bylo uvedeno jméno, stav (tedy povolání) a bydliště dané osoby.

Největší část katalogového listu tvořilo výroční vysvědčení, obsahující známky v jednotlivých povinných i nepovinných předmětech, celkový prospěch a údaj o tom, kdy bylo žákovi vysvědčení předáno. Poslední, avšak neméně důležitou část představoval prostor pro případné poznámky. Zde se zapisovaly doplňující informace k přijímacím zkouškám, podrobnější údaje k rodičům či například sdělení, že žák oznámil svůj odchod z ústavu a další. Posledním údajem v žakově listě byl počet zameškaných a neomluvených hodin.

Po obsahové stránce zůstaly hlavní katalogy po celé sledované období téměř nezměněny a občas docházelo pouze ke změnám formátu katalogů. Větší obsahové změny se však týkaly výročních zpráv, jež se ne úplně vždy shodují s hlavními katalogy.¹⁷ Vytvoření kompletního seznamu žáků, kteří školu navštěvovali, nebylo jednoduché, poněvadž docházelo k situacím, kdy studenti přestoupili z jiné školy rovnou do vyššího ročníku, ústav opustili či ročník vícekrát opakovali. Pokud žák navštěvoval školu ve standardní, tj. osmileté délce studia, bylo o něm vytvořeno 8 záznamů, pakliže studoval delší, či naopak kratší dobu, kopíroval počet těchto záznamů délku jeho studia na zdejším ústavu.

Při získávání informací z pramenů jsem využila především metodu přímou, komparativní metodu a metody historické statistiky a demografie.

¹⁷ Rozdíly se týkají především statistického přehledu žactva, kdy docházelo k situacím, že počet studentů ve výročních zprávách se v řádu jednotek lišil v porovnání s počtem studentů v hlavních katalogích.

1 Školství v českých zemích a v Písku v první polovině 20. století

1.1 Proměny středního školství v českých zemích od roku 1900

do 1. světové války

Snahy o reformování rakouského středního školství v první polovině 19. století vyvrcholily v červenci roku 1848, kdy byl vydán *Nástin základních zásad pro veřejné vyučování v Rakousku*. Tento dokument se stal základem pro následující reformy, čímž došlo k položení předpokladů moderního středního školství.¹⁸

V následujícím roce došlo k zavedení maturitní zkoušky na gymnáziích, jež byla společností reflektována jako nezbytná podmínka k univerzitnímu studiu, a proto na ni vyučující kladli vysoké nároky. Z tohoto důvodu se maturitní zkouška stala hustým sítem a studenti v hojných počtech opouštěli školu v závěru studií bez jejich řádného zakončení. Po roce 1849 se začal objevovat nový typ střední školy gymnaziálního charakteru, a to reálka. Úkolem vzdělávacích ústavů tohoto typu bylo připravit studenty na řemeslná povolání či mohly tvořit předstupeň dalšího vysokoškolského vzdělání technického zaměření. V následujících téměř dvou desetiletích došlo k dočasnému upevnění pozic církve ve školství,¹⁹ avšak ve druhé polovině 60. let byla v tomto ohledu znovu-obnovena svrchovanost státu.

Součástí těchto reforem se stala též otázka dívčího vzdělávání. První praktické pokusy o vyšší dívčí školství, které by rozšiřovalo vzdělání poskytované na obecné škole, u nás nalezneme od počátku šedesátých let 19. století.²⁰ Avšak budování samotného středního dívčího školství bylo zahájeno teprve v roce 1900, kdy byl vydán *Prozatímní organizační statut šestitřídních dívčích lyceí*. Tento statut v praxi znamenal přetvoření vyšších dívčích škol v jednotný typ umožňující uzavřené všeobecné vzdělání vyššího stupně na základě moderních jazyků a literatur a rovněž připravující pro samostatné povolání.

¹⁸ M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 120; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 31.

¹⁹ Tuto pozici církve upevnil především konkordát, který byl uzavřen 5. prosince 1855; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 120 - 121.

²⁰ První vyšší dívčí škola byla založena v Písku roku 1860, avšak hned v následujícím desetiletí zanikla; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 123.

Na základě přijímací zkoušky byly přijímány dívky starší desíti let. Lycea ne-zřizoval z vlastní iniciativy stát, nýbrž především spolky a obce. Roku 1901 byl vydán předpis, jenž na tomto typu školy zaváděl maturity.²¹

První desetiletí existence dívčích lyceí prokázalo, že jejich současné zaměření určené převážně pro přípravu na praktická povolání nevyhovuje absolventkám, jež měly zájem pokračovat ve studiích na vysokých školách. Množily se snahy upravit lycea tak, aby umožňovala další studia. Výnos ministerstva z roku 1912 daný problémem nedokázal vyřešit, důležitou se však ukázala úprava, jež k lyceím po 4. třídě připojovala jako vyšší oddělení reformované reálné gymnázium.²²

Marchetova reforma z roku 1908 doplňovala současnou síť středních škol zcela novým typem, a to reálnými gymnázii. Tento typ, inspirovaný německým vzorem, kombinoval předměty z obou dosud existujících středních škol, tedy osmiletých gymnázií i sedmiletých reálek.²³

V následujícím roce upravila středoškolská reforma osnovu gymnázií a reálek ve shodě s předchozí úpravou reálných gymnázií z roku 1908. Osnovy reálných gymnázií se tak shodovaly v řadě předmětů s osnovami klasických gymnázií z roku 1909. Reálná gymnázia byla osmiletá, obsahovala výuku latiny a jednoho moderního jazyka, obvykle francouzštiny, a naopak vynechala řečtinu. Dále zahrnovala rozšířenou výuku přírodovědných předmětů a kreslení. Ostatní předměty byly téměř identické s gymnázii.

Reálná gymnázia byla dvojího typu: první typ představovalo reálné gymnázium typu A, jež bylo bližší klasickým gymnáziím, obsahovalo posílené přírodní vědy, místo řečtiny zde byla vyučována francouzština, ale pro latinu a jiné předměty mělo shodné osnovy jako gymnázia. Druhý typ označovaný jako reformní reálné gymnázium typu B byl bližší reálkám, poněvadž jeho nižší stupeň se shodoval s nižšími třídami tohoto typu škol, naopak ve vyšších ročnících vypustil výuku chemie a deskriptivní geometrie. Došlo zde také k zúžení výuky kreslení a zavedení rozsáhlé výuky latiny a filosofické propedeutiky.²⁴

²¹ Otakar KÁDNER, *Školství v republice Československé*, in: Václav Dědina - Otakar Kádner (edd.), *Československá vlastivěda X*. Osvěta, Praha 1931, s. 135; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 123; Zdenka VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 40 - 41.

²² O. KÁDNER, *Školství*, s. 136; Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 49.

²³ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 42 - 44; Kateřina ŘEZNIČKOVÁ, *Študenti a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867-1918*, Praha 2007, s. 26.

²⁴ O. KÁDNER, *Školství*, s. 130 - 131; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 124; K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študenti*, s. 26; Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 42 - 44.

Ve svých počátcích si osmileté reálné gymnázium získalo značnou oblibu a hojně se šířilo, zatímco reformní reálné gymnázium se nevžilo. Jeho vzestup nastal až v prvních letech Československa.

Ministerský souhlas ze srpna roku 1908 povoloval vedle výše vedených gymnázií ještě vytvoření gymnázia tzv. děčínského typu, který byl hodně podobný dřívějšímu táborskému reálnému gymnáziu. O dva roky později vznikl tzv. valašskomeziříčský typ, což byla dívčí gymnázia, na nichž si studentky v posledních dvou letech volily mezi klasickým a moderním oddělením.²⁵ V obou případech se jednalo spíše o výjimečné jevy, reprezentované jednou či dvěma školami.²⁶

Změny z let 1908 - 1909, jež upravily osnovy reálků a gymnázií a zavedly nové typy škol, změnily celou strukturu středního školství. Především rychle rostoucí popularita nového osmiletého reálného gymnázia v následujících letech podstatně ovlivnila změnu obsahu středoškolského vzdělání a zapříčinila, že počet studentů stále rostl.²⁷

Maturitní zkoušky pro gymnázia a reálky byly upraveny v únoru 1908 a pro reálná gymnázia v listopadu následujícího roku. Zatímco dřívější zkouška měla zjistit, má-li absolvent potřebné vědomosti pro vysokoškolské studium, nové pojetí požadovalo prokázat míru vzdělání, jakou studenti na střední škole získali. Rozsah zkoušek byl omezen.²⁸ Ministerské nařízení vydané v březnu roku 1909 uznalo za rovnocenné maturitní vysvědčení na všech typech středních škol, včetně typu děčínského.²⁹

Ve druhém desetiletí minulého století reálné gymnázium dostihlo počtem škol i počtem studentů gymnázium klasické a tento vývoj pokračoval i v poválečném období.³⁰

První světová válka poznamenala školství, stejně jako ostatní stránky lidského života, velice tíživě. Pro potřeby armády byly obsazeny mnohé školní budovy, zejména ty nejlepší. Mezi další důsledky války patřila také úprava vlastního chodu školy, což se

²⁵ K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študáci*, s. 26; Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 45 - 48.

²⁶ K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študáci*, s. 26.

²⁷ Vedle gymnázií a reálků vznikly i další střední odborné školy: např. školy průmyslové, obchodní, rolnické, lesnické a další. M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 128; Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 47.

²⁸ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 47 a též František MORKES, *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*, Praha 2003, s. 12 - 13.

²⁹ Gymnazijní maturitní zkouška opravňovala ke studiu na všech univerzitních fakultách. Ustanovení zákona z roku 1872 zajišťovalo, že pokud absolventi gymnázií prokáží znalost a zručnost v kreslení a deskriptivní geometrii, mohou se stát řádnými posluchači vysoké školy technické. Absolventi reálného a reformního reálného gymnázia byli oprávněni studovat na všech univerzitních fakultách a absolventi z reálky mohli studovat všechny obory školy technické. Jestliže chtěli studovat na univerzitě, bylo nutné, aby složili doplňující zkoušky. Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 46 - 47.

³⁰ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 50.

v praxi projevovalo výukou na směny, krácením vyučovacích hodin a celkovým zkracováním školního roku.³¹

Řada studentů z vyšších tříd středních škol a profesorů odešla do války. Od školy bylo požadováno, aby přispívala k rakouskému válečnému úsilí. Vyučující byli nuceni k upisování válečných půjček, masově odváděli 1% svých příjmů Červenému kříži a spolu s žáky organizovali dobročinné akce či prodávali různorodé předměty. Studenti sbírali pro vojsko peníze a nejrůznější potřebné věci.

Žákovské knihovny i povinná četba byly podrobovány prohlídkám,³² tělocvik se stával stále více vojenskou přípravou. Byla zavedena vojenská kázeň, mládež se organizovala v družiny a čety, tzv. junobrany. Persekuce vůči vyučujícím a studentům stále sílila.³³

³¹ Zkracování školního roku probíhalo pozdním zahajováním i uhelnými prázdninami, byla zastavena výuka nepovinných předmětů.

³² Byl kladen důraz zejména na četbu s vojenskou tematikou.

³³ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 51 - 52.

1.2 Vývoj školství v českých zemích mezi dvěma světovými válkami

Podstata rakousko-uherského školského systému zůstala zachována v nově vzniklé republice i přes řadu důležitých změn, jež se udály v letech 1919 - 1923.³⁴

První kroky nově vzniklého státu se v oblasti školství nesly v duchu demokracie a idey rovnosti, která požadovala jednotu všeho školství. To v praxi zahrnovalo vyrovnat stav školství na celém území republiky a zvýšit počet všech typů vzdělávacích institucí. Dále posílit úlohu státu nad školstvím, redukovat vliv církve či v neposlední řadě dále modernizovat školství zejména po obsahové stránce a zaměstnávat vysokoškolsky odborně a pedagogicky připravené učitele.

Výrazně pokročil kvantitativní rozvoj národních škol, vedle toho byly zakládány české střední školy, zejména v národnostně smíšeném území, kde většinou doposud české střední školy chyběly. Vznikaly také české střední školy odborné a vysoké.³⁵ Od roku 1919 vliv státu v oblasti školství sílil i díky politice postátňování škol, poněvadž nestátní střední školy dosud představovaly 29 % všech středních škol vůbec. V průběhu jednoho desetiletí se zestátnění týkalo celkem třiceti středních škol.³⁶

Slovenské školství bylo v poválečném období budováno prakticky od nuly. Veliký problém představoval nedostatek vyučujících, a proto až do roku 1921 působili na mnoha místech učitelé bez jakéhokoliv vzdělání.³⁷ V hojné míře docházelo k obnovování středních škol na území Slovenska, kde to nebylo možné, tam byly zakládány nové. Musela být také odstraněna maďarizace.³⁸

V dřívějších dobách se školství na Slovensku a v Podkarpatské Rusi řídilo odlišnými zákony než v Čechách, navíc zde existovaly různé školní systémy. Zákonnou úpravou z roku 1920 se definitivně sjednotila správa veškerého školství. Zákon stanovil složení i působnost veškerých školských úřadů a dozor nad školami. Od platnosti této

³⁴ M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 126.

³⁵ Byly založeny vysoké školy v Brně a Bratislavě – blíže: M. NOVOTNÝ a kol., *Vzdělanost*, s. 130; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 72.

³⁶ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 56; TÁŽ, *Vývoj*, s. 75.

³⁷ Učili zde např. rolníci a řemeslníci.

³⁸ Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 73 - 74.

zákonné úpravy správa školství náležela státu, který ji vykonával prostřednictvím Ministerstva školství a národní osvěty.³⁹

Ministerský výnos z roku 1918 stanovil, že náboženské úkony nejsou součástí výuky a účast, či neúčast na nich nemá vliv na známku z mravů, ani prospěchovou známku z náboženství. Současně byla zrušena povinnost profesorského dozoru nad žáky při náboženských úkonech.⁴⁰

Avšak nově vzniklá republika nepotřebovala k překonání diskriminace českého školství pouze kvantitativní rozvoj školství, nýbrž také změnu obsahového zaměření. Vyučovací jazyk na českých školách doposud představovala čeština, přesto bylo obsahové zaměření rakouské. Učební osnovy českých škol byly překladem osnov německých, výchovné působení se zakládalo na vlivu katolicismu a oslavě habsburského rodu.⁴¹ Bezprostřední, ale jen částečné obsahové změny kodifikoval tzv. Malý školský zákon z roku 1922, jenž měl především unifikační význam, poněvadž se vztahoval na všechny školy v republice. Sjednotil národní školy po stránce obsahové i po stránce vnější organizace. Malý školský zákon zavedl školní osmiletou školní docházku bez jakýchkoliv úlev, ve třídách snížil počty žáků z 80 na 60 a plně uznal rovnost učitelů a učitelek před zákonem. Neméně důležitým faktorem bylo, že zákon zavedl nové učební předměty: občanskou nauku, povinné ruční práce pro hochy a nauku o domácím hospodářství pro dívky.⁴²

Také dívčí střední školství se nacházelo na nedostatečné úrovni. Po válce znovu zesílil starý požadavek jednotné nižší střední školy. Roku 1918 byl vydán výnos, jenž umožňoval přijímání dívek za řádné žákyně středních škol. Doposud mohly dívky na chlapeckých školách studovat pouze jako privatistky, hospitovat ve výuce bez možnosti aktivního zapojení se do vyučovacího procesu a na závěr každého pololetí musely vykonat zkoušky ze všech předmětů. Ovšem od školního roku 1918/1919 došlo k plnému zrovnoprávnění jejich studia na chlapeckých středních školách.⁴³

³⁹ František MORKES, *Kapitoly o školství, ministerstvu a jeho představitelích. Období let 1848-2000*, Praha 2002, s. 29; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 75.

⁴⁰ Veselá uvádí, že tento ministerský výnos byl vydán v listopadu 1918, Morkes hovoří o listopadu 1919 - srov. Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 75 a F. MORKES, *Kapitoly*, s. 31.

⁴¹ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 56-57; TATÁŽ, *Vývoj* s. 87.

⁴² F. MORKES *Kapitoly*, s. 35; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 127 - 128; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 76 - 77.

⁴³ M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 129; Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 56 - 57; TÁŽ, *Vývoj*, s. 87 - 88.

Roku 1919 proběhla dílčí středoškolská reforma, která se týkala všech typů středních škol a představovala jen přechodné řešení před zamýšlenou konečnou zákonou úpravou. Tato první poválečná středoškolská reforma omezovala výuku náboženství, naopak posílila výuka přírodních věd a mateřského jazyka.⁴⁴ Záměrem bylo zjednodušení středoškolského systému a sblížení jednotlivých typů středních škol. Gymnázia se hromadně měnila na reálná gymnázia, značnou oblibu také získalo reformní reálné gymnázium. Všechny tyto změny posloužily jako podklad k zamyšlení se nad vznikem rozsáhlejší a hlubší reformy.⁴⁵

Následně se rozběhly různé diskuse o koncepční středoškolské reformě.⁴⁶ Avšak vnitropolitické ovzduší v polovině dvacátých let se vyznačovalo nechutí k hlubším změnám, což se v praxi projevovalo sklonem k tradičním řešením, nezřídka rakouským. Tyto tendence se promítly také do oblasti školství. Veškeré snahy v tomto směru vyzněly naprázdno a „malá středoškolská reforma“ ze 17. června 1927 v praxi nepřinesla žádnou významnou změnu, pouze přesunula předměty.

Diskuse o středoškolských reformách znovu ožila roku 1929, kdy vzbudila zájem veřejnosti.⁴⁷ Mezi lety 1929 - 1934 působil na postu ministra školství Ivan Dérer, který opět ustanovil komise pro školskou reformu. Na jaře roku 1930 byl zpracován návrh na úpravu nižší střední školy, jenž vytvořil společný dvouletý základ všech středoškolských typů a pracoval s jednotlivými osnovami. To mělo za důsledek, že žáci prvních dvou tříd se učili pouze jednomu cizímu jazyku, latina se vyučovala až od třetí třídy a k profilaci studentů docházelo až ve vyšších ročnících. Ministerský výnos ze 14. července 1933 nařizoval školám zajistit výuku podle nových učebních plánů a osnov ve školním roce 1933/1934.⁴⁸

Tato reforma byla považována za progresivní především proto, že jako první upustila od myšlenky pevného učebního plánu, a studentům tím poskytla možnost svo-

⁴⁴ Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 88.

⁴⁵ Z. VESELÁ, *Česká střední škola*, s. 58 - 59; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 88 - 89.

⁴⁶ Při této příležitosti byla vypracována rozsáhlá anketa obsahující 227 otázek obecně organizační problematiky školství - blíže k tomu: Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 89 - 90.

⁴⁷ Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 97 - 99.

⁴⁸ F. MORKEŠ, *Historický přehled*, s. 27; M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 129; Z. VESELÁ, *Vývoj*, s. 99-100.

bodné volby částečně rozhodovat o zaměření svého studia. Navíc všechny předchozí reformy byly pouze dílčí.⁴⁹

Změny v tomto období zasáhly také vyučující. Nyní mohli na gymnáziích a středních školách vyučovat pouze vysokoškolsky vzdělaní profesori, kteří na konci studií kromě státních zkoušek museli vykonat také zkoušku učitelské způsobilosti a teprve posléze se mohli ucházet v konkurzu o volná místa. O jmenování učitele rozhodoval ministr školství na návrh zemské školní rady, pakliže se jednalo o místo ředitele gymnázia či reálky, rozhodování bylo v kompetenci prezidenta republiky.⁵⁰

⁴⁹ Z. VESELÁ, *Vývoj*, 99 - 100; F. MORKEŠ, *Historický přehled*, s. 27.

⁵⁰ M. NOVOTNÝ a kol., *Dějiny*, s. 129.

1.3 Vývoj středního školství v Písku ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století

Písek byl díky kvalitě svého školství nazýván jihočeskými Aténami. Vzdělávací a výchovné snahy tohoto královského města byly věhlasné po celá staletí.⁵¹ Po Písku se proslýchalo, že mít studenty na bytě je finančně výhodnější, než chovat v chlévě čuníka.⁵²

Podle *Průvodce po Královském městě Písku a okolí* z roku 1912 zde můžeme nalézt kromě gymnázia, reálky, rolnické a lesnické školy, jejichž další vývoj bude nastíněn níže, také značné množství dalších škol. Roku 1873 byla ve městě zřízena měšťanská dívčí škola, roku 1902 chlapecká měšťanská škola a o následující 4 léta později dívčí škola (dvouletá průmyslová a obchodní). Od počátku osmdesátých let zde můžeme nalézt živnostenskou pokračovací školu a od poloviny téže dekády kupeckou (obchodní) pokračovací školu. Od roku 1908 zde sídlila odborná dívčí škola pokračovací (při dívčí průmyslové škole). Od počátku nového století zde působila první česká hudební škola v Čechách - hudební škola spolku Otavan-Gregora a dále také školy řeči a hudby.

Období mezi lety 1914 až 1918 znamenalo velký krok zpátky mj. také ve školství. Odvody učitelů i žáků na frontu a vzrůstající bída postihly všechny vrstvy obyvatelstva. Po skončení první světové války se utvořily lepší podmínky pro rozvoj školství a Písek v období první republiky nedělal svému označení „jihočeské Atény“ či „město studentů“ ostudu. Zdejší školní ústavy měly dobré jméno v celé republice a na vyšší lesnické škole studovali dokonce i zahraniční žáci.

Písecká reálka, jež svůj provoz zahájila roku 1860, byla první svého druhu s českým vyučovacím jazykem.⁵³ Válečná léta však zásadním způsobem změnila její chod: již od prázdnin roku 1914 bylo v její budově umístěno vojsko a výuka probíhala v učebnách gymnázia, kde se toho času střídaly oba ústavy. Konec války však přinesl nárůst počtu žactva a příchod nových profesorů. Roku 1920 dostala škola při příležitosti oslav 85. narozenin Adolfa Heyduka, bývalého profesora reálky, název Reálka dr. Adol-

⁵¹ *Almanach*, s. 77; J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40.

⁵² J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40.

⁵³ Ke vzniku reálky podrobněji též *Almanach*, s. 80 - 97; J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40 - 47, A. SEDLÁČEK, *Dějiny*, III. díl, s. 237 - 240.

fa Heyduka. Nárůst počtu žactva zapříčinil problém s umístěním tříd - některé byly umístěny v gymnáziu a v obecné škole na Pražském předměstí. Nutnost výstavby nové budovy školy se však rozplynula v důsledku hospodářské krize třicátých let a v říjnu 1942 došlo k připojení celé reálky ke gymnáziu.

První ročník rolnické školy byl otevřen roku 1870,⁵⁴ avšak poněvadž neměla vlastní budovu, probíhala výuka v nájemných domech. Neustálé stěhování školy působilo problémy, navíc tím ústav ztrácel důvěru studentů. Proto ve 2. polovině osmdesátých let 19. století došlo k výstavbě nové budovy školy. Nadějný rozvoj ústavu však narušila světová válka, přesto zájem o studium na této škole setrval i nadále. Roku 1921 převzal školu zemský výbor, což přispělo k upevnění místních poměrů. Další významná změna se odehrála až roku 1942, kdy došlo k přemístění školy do prostor vyšší lesnické školy.

V říjnu 1885 započal první pravidelný školní rok lesnické školy⁵⁵ a již o dva roky později byla výuka přesunuta do nové budovy rolnické školy. Díky proslulosti zdejšího lesnického učiliště došlo ke zřízení dvouletého vyššího lesnického ústavu v Písku, jenž se starší rolnickou školou tvořil jeden správní a pedagogický celek. V důsledku vysokého počtu zájemců o studium na zdejší škole byla vystavěna nová budova, v níž bylo zahájeno vyučování roku 1912. V prvních dvou letech nové republiky lesnické školy převzala státní správa. Od školního roku 1922/1923 došlo k povýšení ústavu na Státní vyšší školu lesnickou. Od roku 1940 byla písecká lesnická škola jedinou tohoto druhu na okupovaném území Čech a Moravy.⁵⁶

V první polovině 20. století sídlil v Písku také světoznámý učitel hudby prof. Otakar Ševčík, jenž zde na jaře roku 1907 založil houslovou školu. Jeho žáci pocházeli z různých koutů světa a přinášeli si s sebou i kulturu své rodné země.⁵⁷

⁵⁴ K tomu více *Almanach*, s. 80 - 97; J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40 - 47; A. SEDLÁČEK, *Dějiny*, III. díl, s. 261.

⁵⁵ K jejímu vzniku více *Almanach*, s. 80 - 97; J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40 - 47; A. SEDLÁČEK, *Dějiny*, III. díl, s. 258 - 259.

⁵⁶ *Almanach*, s. 80 - 97; J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 40 - 47.

⁵⁷ J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 44 - 45.

2 Dějiny píseckého gymnázia 1778 - 1918

První snahy o založení gymnázia v Písku sahají až do roku 1764. Tehdy se městská rada usnesla na tom, že bude přispívat na obživu tří profesorů.⁵⁸ Kvalifikované pedagogy však mohla nabídnout pouze církev, a proto písečtí obyvatelé jednali jak s jezuity, tak i s dominikány. Dalším důležitým krokem bylo rozhodnutí města, jakým finančním obnosem podpoří výstavbu školy. Roku 1767 vznik gymnázia znemožnil královský podkomoří, který obci zakázal vydat jakékoli finanční prostředky pro tyto účely a jako důvod uvedl panovníkovu podporu spíše školám prakticky založeným než latinským.

Reorganizace středního školství v habsburské monarchii nastala po roce 1773, kdy papež Kliment XIV. zrušil jezuitský řád. Reformy středního školství směřovaly ke zrušení mnoha gymnázií v monarchii, konkrétně letech 1772 - 1778 jich bylo v českých zemích zrušeno celkem třicet čtyři. Prácheňský kraj tak zůstal bez gymnázia, a proto místní vzhlíželi k rozhodnutí Gymnaziální studijní komise týkající se přeložení zrušeného klatovského gymnázia do Prácheňského kraje. Podle nového nařízení měl mít každý kraj, nejlépe krajské město, jedno gymnázium. Za nové sídelní město gymnázia byly v prosinci 1776 vybrány Strakonice.

Avšak po dalším jednání byl dne 3. ledna 1778 vydán dvorní dekret stanovující přeložení klatovského gymnázia do města Písku. Tento dekret dále hovořil o přechodu bývalých jezuitských profesorů z Klatov do Písku, kde jejich nástupci měli být posléze dominikáni. Dále bylo městu uloženo, aby na své náklady ubytovalo profesory, poskytovalo jim palivové dříví a zajistilo prostory k vyučování. Zmíněné předpoklady byly splněny celkem rychle. Označení gymnázia za latinsko-české představovalo pomocnou funkci mateřského jazyka v prvních dvou třídách. Ke zrušení této výsady došlo roku 1787. Hlavním vyučujícím jazykem byla latina.

Slavnostní otevření školy proběhlo dne 9. listopadu 1778. Prefektem se stal páter František Pur, který dříve působil v této funkci v Chomutově, další pedagogové při-

⁵⁸ Pokud není uvedeno jinak, vychází text této kapitoly z: K. PICHLÍKOVÁ, *Písecké gymnázium*, a B. ZEMANOVÁ, *230 let*.

šli do Písku z klatovského gymnázia; byli to - Ignác Schuster, Jan Goll, Karel Fischer, Ondřej Polák a Ignác Paus. Samotná výuka 81 žáků započala 10. listopadu téhož roku.⁵⁹ V nižších třídách, tzv. gramatikálních, probíhala výuka v němčině, zatímco ve vyšších třídách, tzv. humanitních, se vyučovalo latinsky. Zpočátku bylo studium pětileté a pololetní a závěrečné zkoušky byly veřejné. O prázdninách studenti mívali takzvanou merendu, tedy zábavu, jež měla pomoci osvěžení mysli zesláblé dlouhým učením.

Budova gymnázia sídlila na Malém náměstí v tzv. Brychtově domě. Finanční prostředky na chod gymnázia plynuly z majetku jezuitského řádu a částečně také přispívala obec. Vyučování na gymnáziu bylo bezplatné do roku 1784, tj. do uveřejnění královského nařízení, které vyžadovalo, aby se od každého žáka na gymnáziu vybíral poplatek 12 zlatých ročně. Nejlepší studenti měli pobírat stipendium, ti slabší platit poplatky, avšak pokud student neučinil ani jedno, měl být vyloučen ze školy. Roku 1786 bylo císařem ustanoveno převedení prázdnin na měsíc červenec a srpen, následující školní rok měl začít 1. října a přespříští již 1. září.

Písečtí obyvatelé si přáli, aby se ve městě konalo divadlo. Prefekt gymnázia jim vyšel vstříc a za tímto účelem poskytl prostory v horní místnosti školy, kde roku 1793 došlo ke zřízení divadla. Avšak vyučující si stěžovali na kyselý zápach na chodbách a nepořádek, a proto obec hned následujícího roku přemístila divadlo do jiného domu. V důsledku stížností občanů byly roku 1803 studentům zapovězeny návštěvy kaváren a hostinců, což mělo být kontrolováno profesory. Posléze došlo k zákazu tanečních zábav.

Rok 1810 se na píseckém gymnáziu nesl v duchu zavedení Langových reforem. Doposud třídní profesor vyučoval v jedné třídě všem předmětům, ale nyní nastal počátek výuky odborných učitelů. Avšak toto nařízení bylo zrušeno již roku 1818.

V tomto období došlo na gymnáziu k opakované změně prefekta. Po smrti Františka Pura 29. června 1808 nastoupil Václav Příkryl, který tento post kvůli nemoci v následujícím roce opustil. Nový prefekt Václav Zíka byl taktéž nemocný a jeho nástupce Ignác Paus krátce po svém zvolení zemřel. Až roku 1814 jej vystřídal první světský prefekt Xaver Fiericht, který zde setrval až do roku 1819. Zasloužil se o založení žákovské knihovny, jež díky jeho snaze brzy získala kolem 200 knih. Na počátku 19. století byl stav budovy, kde gymnázium sídlilo, velice chatrný, a dokonce i císař, který

⁵⁹ Semestr dokončilo pouze 77 žáků.

na svých cestách roku 1810 gymnázium navštívil, projevil nespokojenost s jejím stavem. Také inspekce roku 1814 shledala četné nedostatky, přesto však obec odstraňovala pouze největší závady z důvodu nedostatku financí.

Výchova na gymnáziích byla roku 1819 podřízena přísnému dozoru státních inspekci a měsíčním konferencím profesorů. Nové osnovy zrušily studium přírodních věd, od třetí třídy se stala povinným předmětem řečtina, zatímco čeština nebyla roku 1821 řádným předmětem, z čehož v praxi vyplývalo, že ji mohli profesori vyučovat jenom mimo školní rozvrh a zdarma. Roku 1819 bylo gymnázium rozšířeno na šestitřídní, což pro město představovalo nesnáz s vytvořením další třídy. Za tímto účelem si škola dočasně pronajala místnost v jiném domě a následujícího roku třídu zřídila již trvale. Sbor měl nyní i s prefektem a katechetou 8 členů.

Téhož roku do funkce prefekta gymnázia nastoupil Antonín Sedláček, jenž byl díky rozepřím s krajským hejtmanem roku 1822 nucen odejít. Jeho funkci do března 1823 převzal Jan Janda, kterého vystřídal Josef Schön, který považoval češtinu za svou mateřštinu a podporoval její užívání na gymnáziích. Tento post vykonával patnáct let. Z důvodu nedostatku financí došlo za jeho úřadování jen k malým úpravám jako je vybilení místností, oprava omítky a položení nové střechy z tašek.

V době Schönova působení na gymnáziu zde pobývali také další významní učitelé. Řehoř Zeithammer se zasloužil o výuku českého jazyka na zdejším gymnáziu od roku 1841, kdy jej sám začal bezplatně vyučovat. Této činnosti se věnoval i další člen profesorského sboru František Bezděka, jenž zároveň opravoval i česky psané články prefektem Schönem. Důležitou roli v tomto směru hrálo i divadlo, již v roce 1821 hráli písečtí studenti i české hry, např. Klicperův *Divotvorný klobouk*. Revoluční rok 1848 zde probíhal celkem pokojně.⁶⁰

František Winter působil na gymnáziu coby prefekt od roku 1838 do roku 1851, kdy byl jmenován prvním ředitelem školy. Za své zásluhy byl roku 1856 vyznamenán zlatým záslužným křížem s korunou.

Roku 1848 byla šestiletá gymnázia rozšířena připojením dvouleté filosofie na osmiletá. Rozšířil se také počet vyučovaných předmětů a na místa profesorů gramati-

⁶⁰ Vznikl zde spolek Slovánská lípa a Národní garda, do níž se studenti nadšeně hlásili, vzápětí ovšem jejich zapálení opadlo, když dostali pouze dřevěné zbraně - více B. ZEMANOVÁ, *230 let*, s. 10.

kálních a humanitních nastupovali učitelé odborní. V čele třídy stál třídní profesor a byly zavedeny třídní knihy. Od roku 1849 bylo na gymnáziu opět dovoleno vyučovat českému jazyku jako řádnému předmětu, jehož prvním řádným aprobovaným pedagogem se zde stal Václav Babánek.

Ministerstvo roku 1850 gymnáziu dovolilo zřídit sedmou třídu a po menších průtazích svolilo i třídu osmou. Kvůli nedostatečným podmínkám bylo rozhodnuto, že se škola musí přestěhovat do jiné budovy. Od ledna 1850 do srpna 1877 za tímto účelem posloužil dům č. 1 sídlící na dnešním Velkém náměstí, který obec dala pro potřeby gymnázia upravit. Z důvodu nedostatku prostor musela škola pronajmout další dvě místnost z domu č. 2. Avšak i nové prostory se časem ukázaly jako nevyhovující.

Převaha němčiny byla na vzestupu opět roku 1853, kdy bylo na zdejším gymnáziu nařízeno vyučovat hlavně v tomto jazyce. Avšak již v šedesátých letech 19. století došlo k definitivnímu počestění místního gymnázia. Čeština se od této doby stala jedinou vyučovací řečí ve všech předmětech a roku 1868 byla němčina ustanovena na českých ústavech nepovinným předmětem. Ovšem v letech 1860 - 1871 byl ředitelem školy protičesky zaměřený Bedřich Kleeman, jenž tyto reformy neschvaloval. Nicméně roku 1871 byl pro nepořádky a zneužívání úřední moci zbaven místa. Počestění gymnázia a následné zlepšení dopravního spojení okolních obcí s městem zvýšilo zájem uchazečů o studium.

V šedesátých letech bylo evidentní, že výstavba nové budovy gymnázia je nutná. Roku 1864 obec zakoupila na Budějovickém předměstí pozemek v hodnotě 10 000 zlatých a 15. července 1865 byl položen základní kámen.⁶¹ O prázdninách roku 1877 přesídlilo gymnázium do nové budovy v Komenského ulici, kde se výuka rozeběhla ve školním roce 1877/1878, tedy v jubilejním stém roce od založení školy. Tato událost proběhla za ředitelování Václava Jandečky, který za školní budovou nechal zřídit botanickou zahradu. Na počátku 20. století došlo k opravám interiéru školní budovy a následně i dvora.⁶²

⁶¹ Základní kámen, do něhož byla vložena pamětní listina s podpisy zástupců úřadů, profesorů a nejlepších žáků z celé třídy, posvětil biskup Jan Valerián Jirsík; více viz B. ZEMANOVÁ, *230 let*, s. 14.

⁶² Roku 1900 byl do budovy školy zaveden vodovod a na chodbách došlo k výměně podlahy. O tři roky později zde bylo rozvedeno elektrické světlo, proběhla oprava školní kaple a v učebnách byly umístěny parketové podlahy. Na školní dvůr a zahradu byl zaveden vodovod; podrobněji B. ZEMANOVÁ, *230 let*, s. 28.

Rok 1914 se nesl ve znamení velkých změn. Budova reálky byla v červenci 1914 obsazena narukovanými záložníky, a proto se v budově gymnázia toho času střídaly ve vyučování obě školy. Postupně se zvyšovaly počty volných dnů a díky vzrůstající bídě a nedostatku peněz především na otop se prodlužovaly vánoční prázdniny a krátily se přestávky a vyučovací hodiny. Žáci sbírali po městě dary, prodávali boty či vypomáhali na polích. Profesoři odcházeli na vojnu a studenti byli odváděni, aby zaplnili ztráty po rakouských porážkách, přičemž abiturienti povolání k vojsku mohli konat předčasnou maturitní zkoušku. V průběhu války bylo odvedeno 52 žáků píseckého gymnázia, 8 z nich se již nevrátilo.

3 Město a škola v první polovině 20. století

3.1 Písek v první polovině 20. století

První dosud známá zmínka o městě Písku pochází z listiny krále Václava I. roku 1243.⁶³ Toto město, rozkládající se po obou březích řeky Otavy, bylo po celá staletí známé coby město studentů, avšak na počátku 20. století získalo také další přívlastek: *Pensionopolis*, což bylo způsobeno tím, že se sem stěhovali v hojné míře lidé, kteří zde chtěli strávit své stáří.⁶⁴ Tento fakt však neznamenal konec rozvoje města. Písečtí obyvatelé poskytovali ubytování a stravu studentům i letním hostům. Místní podnikatelé vyšli vstříc dobře situovaným penzistům i letním hostům dobře fungujícími službami i obchodem, avšak to mělo za následek celkové zvyšování cen. Královské město se tedy dostalo do povědomí jako drahé město. Tento fakt ztěžoval situaci místní chudiny, jež byla odkázána na milodary a žebrotu.

Poměrně vysokou nezaměstnanost (především žen), způsobenou mj. skutečností, že Písek nikdy nebyl průmyslovým městem,⁶⁵ zmírnilo otevření tabákové továrny roku 1897 a strojírny ing. Adolfa Raaba o tři léta později.⁶⁶ Místo průmyslu charakterizovaly město spíše malé obchody a různé živnosti.⁶⁷ Písek nebyl známý jenom jako město škol či penzistů, ale do povědomí obyvatel království vstoupil také výrazněji roku 1900, kdy zde probíhalo závěrečné soudní řízení tzv. Hilsnerova procesu, na který se sjela řada novinářů a různých dopisovatelů.⁶⁸ Další významná událost nastala o pět let později, kdy město v čele se starostou Karlem Lukášem slavnostně vítalo císaře Františka Josefa I. Při této příležitosti bylo po městě vztyčeno 300 stožárů s prapory, byly postaveny slavobrány a domy se nechaly slavnostně vyzdobit.⁶⁹

⁶³ Listina se města Písku netýká, přesto je prvním známým dokumentem, který o městě hovoří; *Almanach*, s. 31; Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, V. díl, Praha 2002, s. 141; A. SEDLÁČEK, *Dějiny*. Díl I., s. 20; J. PRÁŠEK, *Písecké 2. tisíciletí*, s. 16.

⁶⁴ Těž to má souvislost se skutečností, že v Písku byly značné ubytovací kapacity; *Almanach*, s. 50 a též J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 12.

⁶⁵ Místní obyvatelé by si nic takového ani nepřáli, poněvadž na městě si cenili jeho rekreačního charakteru; *Almanach*, s. 50; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 14.

⁶⁶ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 14.

⁶⁷ *Almanach*, s. 50.

⁶⁸ Více viz *Almanach*, s. 48; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 9 - 11.

⁶⁹ *Almanach*, s. 48; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, 23; TÝŽ, *Písecké 2. tisíciletí*, s. 208.

Písecký okres, tvořený vlastním městem Písek a čtyřiceti čtyřmi obcemi, měl v roce 1910 37 189 obyvatel. Dobové údaje píseckých průvodců svědčí o hojnosti místních spolků a sdružení. Zdejší kulturní život byl velice živý a místní atmosféru doplňovala i přítomnost vojenských uniforem.⁷⁰ Ke zlepšování životní úrovně tamních obyvatel přispěla také rekonstrukce elektrárny⁷¹ na přelomu století a výstavba nové vodárny, současně s tím probíhala i výstavba vodovodu.⁷² Roku 1911 byl slavnostně zahájen provoz v nové Všeobecné okresní nemocnici. Budova staré nemocnice byla stržena a na jejím místě nechalo město postavit Okresní dům.⁷³

Rozkvět Písku však neblaze zasáhla 1. světová válka, která měla katastrofální dopady na všechny stránky života.⁷⁴ Během několika dní od začátku války se zde koncentrovalo přes 15 000 vojáků, kteří byli ubytováni ve školách a v Sokolovně. Následovalo nasazení vojáků na fronty. Dlouhotrvající válka však vedla k nedostatku kvalitních kovů na výrobu zbraní a hlavně zhoršování zásobování potravin.⁷⁵ Neúnosnost této situace eskalovala roku 1918.⁷⁶

V Písku došlo k vyhlášení samostatnosti československého státu již 14. října, což mělo za následek vyšetřování situace. Avšak 28. října již proběhlo, stejně jako ve zbytku státu, oficiální vyhlášení samostatnosti.⁷⁷ V souvislosti se zákonem o rozdělení státu na župy bylo období první republiky spojeno se zájmem o územní otázky správního systému. Objevily se zde nové snahy o znovuzřízení Prácheňského kraje. V poválečném období se opět začalo rozrůstat město, což je patrné na zdejší stavební aktivitě, která neklesla ani v letech hospodářské krize: roku 1922 v Písku stálo 1 396 domů, o sedm let později 1 597 domů, roku 1937 1 961 domů a před začátkem druhé světové války již 2 170 domů při počtu obyvatelstva přes 18 000.⁷⁸

⁷⁰ *Almanach*, s. 48.

⁷¹ Písek patřil mezi první města v Čechách, která měla elektrické osvětlení; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 15.

⁷² *Almanach*, s. 48; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 15 - 17.

⁷³ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 30.

⁷⁴ *Almanach*, s. 49.

⁷⁵ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 30 - 35.

⁷⁶ Již v průběhu roku v důsledku zhoršeného zásobování potravin nastala ve městě situace, kdy na trhu nebyla k dostání ani mouka. Situace vyvrcholila 4. září, kdy zde došlo k hladové demonstraci, v jejímž důsledku bylo vzato dvacet žen a dva muži do vazby a byl vydán zákaz shromažďování. K tomu více TAMTÉŽ, s. 34 - 35.

⁷⁷ Dle *Almanachu* (s. 49) došlo k vyhlášení republiky.

⁷⁸ Díky velkému zájmu o pobyt v Písku zde také fungovalo poměrně rychlé spojení meziměstské a místní dopravy; *Almanach*, s. 49 - 50, K. KUČA, *Města*, s. 147.

Ve třetím desetiletí 20. století se objevilo úsilí o oživení v minulosti konaných píseckých výstav, k čemuž by posloužilo nově zbudované Výstaviště. Roku 1922 se zde konala Jihočeská živnostensko-průmyslová a hospodářská výstava, jež zaznamenala obrovský zájem široké veřejnosti.⁷⁹

V první polovině 20. století byl Písek (a písecké školy) spojován s řadou významných osobností české kultury. K nejvýznamnějším z nich bezpochyby patřili Otakar Ševčík, August Sedláček a Adolf Heyduk.

V jarních měsících roku 1907 do Písku z Prachatic přesídlil i se svou houslovou školou pedagog prof. Otakar Ševčík, jenž zde po následujících sedmadvacet let dával hodiny houslí.⁸⁰ Další známou osobností, s jejímž jménem je Písek spojen, byl ředitel archivu a muzea prof. August Sedláček,⁸¹ který zde od roku 1899 trávil penzi. Místo odpočinku se zde však věnoval práci - zřídil a uspořádal městský archiv a na jeho základě vytvořil rozsáhlé třísvazkové dílo *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou*.⁸² Od roku 1860 působil na zdejší reálce básník Adolf Heyduk, jenž na tomto místě setrval následujících 39 let.⁸³ Důvodem první návštěvy československého prezidenta T. G. Masaryka se 5. června 1920 staly oslavy 85. narozenin tohoto básníka, jemuž přijel vzdát hold.⁸⁴ Slavnostního vítání prezidenta se účastnil také profesorský sbor gymnázia se všemi jeho žáky.⁸⁵ Čestný občan města Písku prof. Adolf Heyduk skonal 6. února 1923. Město mu vypravilo velkolepý pohřeb. O necelé tři roky později slavného básníka následoval historik, archivář a kronikář města prof. August Sedlá-

⁷⁹ Pořadatelé zaznamenali rekordní návštěvnost 234 100 osob, více viz *Almanach*, s. 49 a též J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 52.

⁸⁰ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 11.

⁸¹ August Sedláček (1843 - 1926), který studoval na píseckém gymnáziu v letech 1860 - 1863, na svá studia vzpomíná takto: „*Nemohu zatajiti, že vděčně si připomínám laskavost všech mrtvých i žijících profesorů, ředitelů, učitelů téhož ústavu, na němž jsem prožil čtyři šťastná léta a nabyl toho, čeho jsem potřeboval pro dráhu životní.*“ Po více jak třiceti letech se August Sedláček vrátil do budovy gymnázia, tentokrát však v roli pedagoga, více B. ZEMANOVÁ, *230 let*, s. 17 - 18.

⁸² A. SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl I., Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, Písek 1911; TÝŽ, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II., Od zřízení král. úřadu*, Písek 1912; TÝŽ, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl III., Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913.

⁸³ K jeho působení v Písku více A. SEDLÁČEK, *Dějiny*, III. díl, s. 242 - 243.

⁸⁴ Druhá a zároveň poslední návštěva prezidenta proběhla 7. června 1924 při příležitosti vojenské slavnosti v Českých Budějovicích. Tehdy se však pouze krátce zastavil na zdejším náměstí; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 46; TÝŽ, *Písecké 2. tisíciletí*, s. 209.

⁸⁵ SOKA Písek, Gymnázium, *Kronika školy /Kronika c. k. gymnasia/*, inv. č. 2, sign. I/2.

ček.⁸⁶ Poslední ze slavného triumvirátu opustil tento svět prof. Otakar Ševčík, jenž zesnul v lednu roku 1934. Přišlo se s ním rozloučit na deset tisíc lidí.⁸⁷

S městem je úzce spjat též básník Fráňa Šrámek,⁸⁸ o inspiraci Pískem v jeho románu *Stříbrný vítr* se veřejně hovořilo již od jeho prvního vydání roku 1910, samotný autor však tuto domněnku veřejně potvrdil až ve druhém vydání, tedy o deset let později.⁸⁹

Ve druhé polovině 20. let byly provedeny nákladné opravy děkanského kostela a opraven byl i dominikánský klášter. Významnou událostí tohoto desetiletí se v oblasti školství staly oslavy 150. výročí založení gymnázia. Místo každoroční stavby dřevěného mostu na městském ostrově nechalo vedení města roku 1929 vybudovat železnou lávku, která spojuje oba břehy s ostrovem dodnes. V první polovině třicátých let bylo pro letní měsíce uvedeno do provozu nové koupaliště Lázeňského družstva pod Svatováclavskými skalami.⁹⁰ Klub československých turistů uprostřed píseckých lesů postavil turistickou chatu, jež taktéž slouží dodnes. Kulturu touto dobou obstarávala tři kina, divadlo a knihovna.⁹¹ Třicátá léta se však v Písku nesla též ve znamení ostrých diskuzí na téma umístění nového hřbitova. Současný hřbitov Svaté Trojice nedostačoval, a tak bylo hledáno nové vhodné místo. Když byla však vybrána lokalita poblíž silnice na Tábor, zvedla se velká vlna nevole, přesto došlo k vybudování hřbitova na tomto místě.⁹²

V tomto desetiletí Písek, stejně jako mnohá další města, bojoval s nezaměstnaností v důsledku hospodářské krize. Současně opět ožily myšlenky znovu-

⁸⁶ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 50.

⁸⁷ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 64.

⁸⁸ Fráňa Šrámek (1877 - 1952) studoval na píseckém gymnáziu v letech 1887 - 1894 a zdejší prostředí jej inspirovalo k literární tvorbě. Takto na Písek vzpomíná v básni *Sem, vzpomínko věrná*:

„*Sem, vzpomínko věrná má, slétni*

ku břehům otavských vod

a dnové až zaplanou letní,

sem kytičku pozdravů shod'!

Tu v lešy kolem hoch zapadal rád

a k harfě Otavy ladíval sen,

aspoň, má vzpomínko,

zůstaň tu stát

a nelituj, neteskní, poděkuj jen!“

220 let, s. 5.

Po odchodu z Písku se sem ani přes četné sliby přátelům již nikdy nevrátil, více B. ZEMANOVÁ, *230 let*, s. 25 - 26.

⁸⁹ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 41.

⁹⁰ *Almanach*, s. 50; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 67.

⁹¹ *Almanach*, s. 50.

⁹² J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 63.

obnovení Prácheňského kraje.⁹³ V květnu 1937 navštívil Písek jako čestný občan města tehdejší prezident dr. Edvard Beneš, kterého místní obyvatelé vřele přivítali. Již druhý den ráno však pokračoval ve své cestě po jižních Čechách.⁹⁴

⁹³ *Almanach*, s. 50 - 51.

⁹⁴ *Almanach*, s. 51; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 68 - 69; TÝŽ, *Písecké 2. tisíciletí*, s. 209.

3.2 Gymnázium v letech 1918 - 1928

Budova píseckého gymnázia, jež od konce sedmdesátých let minulého století sídlila v Komenského ulici,⁹⁵ byla majetkem obce, která ji na své vlastní náklady udržovala v dobrém stavu. Avšak menší opravy (okenní tabule, kliky a klíče dveří, záclony do oken atd.) spadaly do kompetence školy.⁹⁶

Po skončení 1. světové války se škola postupně dostávala zpět do normálního chodu. Josef Kubr, který zdejšímu ústavu řediteloval již od školního roku 1911/1912, ve své funkci setrval i po vzniku Československé republiky. Kromě školních let 1918/1919, kdy výuka začala 18. září, a 1919/1920, kdy začala 16. září, trval školní rok pravidelně od 1. září do posledního týdne v červnu.⁹⁷

Zásadní změna, která se odehrála školního roku 1918/1919 v rámci nového výnosu, umožnila dívkám navštěvovat gymnázium coby řádné žákyně. Tento školní rok, zahájený 18. září 1918, byl mimořádně krátký. Výuka musela být přerušena už 7. října kvůli chřipkové epidemii, jež postihla 75 % žactva a valnou část profesorského sboru. Žáci i profesori se do školy vrátili až 4. listopadu. Avšak ve škole opět moc nepobyli a opět došlo k přerušení výuky, tentokrát kvůli nedostatku uhlí od 14. prosince do 15. ledna. Z téže příčiny byla výuka přerušena od 14. do 24. února.

V následujícím školním roce 1919/1920 došlo k přerušení výuky z důvodu nedostatku uhlí taktéž dvakrát. Poprvé od 19. do 22. listopadu a podruhé od 8. do 22. února 1920. Účast na náboženských úkonech se v tomto roce stala dobrovolnou a náboženství bylo vyučováno jako povinný předmět pouze do páté třídy. Novým předmětem se stala chemie, jež se vyučovala ve IV. - VI. třídě. Avšak pomůcky pro její výuku gymná-

⁹⁵ B. ZEMANOVÁ, *150 let*, s. 14; Obrázek č. 2 v příloze.

⁹⁶ SOKA Písek, Gymnázium Písek, *Stavební záležitosti, udržování budovy, osvětlení, elektřina, otop, stavební úpravy v nové budově*, kart. 43, inv. č. 297, sign. II/6.

⁹⁷ Pokud není uvedeno jinak, vychází tato kapitola z *Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19*, Písek 1919; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20*, Písek 1920; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21*, Písek 1921; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22*, Písek 1922; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23*, Písek 1923; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24*, Písek 1924; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25*, Písek 1925; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26*, Písek 1926; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27*, Písek 1927; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28*, Písek 1928; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1928-29*, Písek 1929 a též z SOKA Písek, Gymnázium Písek, *Kronika školy /Kronika c. k. gymnasia/*, inv. č. 2, sign. I/2.

ziem nevlastnilo, prozatím mu je půjčovala reálka, své vlastní si škola zakoupila později z mimořádné dotace.

V témže roce se tělocvik stal povinným předmětem od prvního do čtvrtého ročníku. S každým následujícím rokem se stal povinným pro další ročník navíc, až školního roku 1924/1925 byl povinný na celém ústavu. Největší problém činila chybějící tělocvična, a přestože škola opakovaně žádala zemskou školní radu o stavbu nové tělocvičny, nebylo její přání vyslyšeno.⁹⁸ Prostory k výuce prozatím poskytovala Sokolovna a reálka, což bylo spojeno s určitými obtížemi.

Od školního roku 1919/1920 se u některých žáků začaly objevovat bolševické stranické názory, což posléze u dvou žáků vedlo ke konfliktu s profesory.⁹⁹

Šestadvacátého října 1921 byla vyhlášena mobilizace vojska proti Maďarsku.¹⁰⁰ Z tohoto důvodu muselo být přerušeno vyučování a prostory budovy byly předány vojsku k ubytování. Když se ukázalo, že půjde o záležitost dlouhodobějšího charakteru, bylo nutné najít místo, kde by žáci gymnázia mohli být dále vyučováni. Za tímto účelem byla vybrána budova písecké reálky. Chod obou ústavů musel být uzpůsoben tak, aby mohly fungovat oba v rámci jedné budovy. Žáci gymnázia zde byli vyučováni v pondělí, úterý a středu dopoledne, ve čtvrtek, pátek a sobotu odpoledne. Vojsko budovu gymnázia opustilo 18. listopadu a výuka zde byla opět zahájena 28. listopadu.

V lednu ve městě vypukla španělská chřipka, jíž onemocnělo 8 profesorů a 45 žáků, avšak výuka přerušena nebyla. Krajské výstavy, jež se v Písku konala mezi 15. červencem a 18. srpnem roku 1922, se zdejší gymnázium účastnilo výstavkou v budově školy. Zde byly vystaveny obrazy žáků, bývalých ředitelů a profesorů, skupiny různých tříd, diagram frekvence žactva od roku 1778, vzácné knihy z profesorské knihovny, ukázky sbírky numismatické aj. Tato výstava byla jakousi přípravou na 150. výročí trvání gymnázia. Výnos z výstavy škola věnovala chudinskému fondu.

Ve dvacátých letech se nebezpečně prohýbaly stropy nad kaplí a oprava byla nevyhnutelná. Z této příčiny však muselo dojít k omezení vyučování. Místo vkusných

⁹⁸ Ministerstvo se odvolávalo na finanční tíseň; více viz SOkA Písek, Gymnázium Písek, Stavební záležitosti, udržování budovy, osvětlení, elektřina, otop, stavební úpravy v nové budově, kart. 43, inv. č. 297, sign. II/6.

⁹⁹ Podrobnosti příčin, průběhu konfliktu, ani jeho důsledků se z dostupných pramenů nepodařilo zjistit.

¹⁰⁰ *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28*, Písek 1928, s. 7.

železných sloupů zde však byly postaveny neestetické cihlové sloupy, což dle názoru ředitele školy značně poškodilo vzhled kaple. Po skončení oprav vedení školy zahájilo opět normální vyučování v době od 8 do 13 hodin a zkrátilo některé přestávky tak, aby žáci stihli odpolední školní vlak.

Ve školním roce 1922/1923 bylo zavedeno nové rozdělení školního roku na 4 období a nový způsob vybírání a osvobození od školného, který nezohledňoval chování a prospěch žáků. Jedenatřicátého srpna 1926 zemřel ředitel školy Josef Kubr. Ministr školství a národní osvěty zesnulému vyslovil dík a uznání za jeho dlouholetou a velmi úspěšnou činnost na poli školské výchovy a výuky. Poněvadž nový ředitel nebyl jmenován, zemská školní rada ustanovila zatímním správcem ústavu Karla Janouše.

V tomto období se ústav se potýkal s nedostatkem profesorů, a tak musel být ve školním roce 1926/1927 dočasně snížen počet vyučujících hodin u některých předmětů.¹⁰¹ Nově byl zaveden těsnopis, zpěv a ženské ruční práce.

Třetího června 1927 prezident republiky jmenoval ředitelem školy profesora Josefa Ferkla z české státní reálky v Praze VII, jenž ústav převzal 30. dne téhož měsíce. Od následujícího školního roku nebyla podle nařízení ministerstva ve třetí třídě vyučována řečtina. Byla zavedena nová osnova pro vyučování československého jazyka a žáci všech tříd se seznamovali s cyrilicí, azbukou i ukázkami jihoslovanských a ruských textů. Pro nedostatek profesorů se na škole nevyučoval těsnopis, byla však zavedena výuka francouzštiny a kreslení.

V září roku 1927 upoutala pozornost novinářů i kronikářů událost, jež se dotýkala také zdejšího ústavu. Šestáho září byl ve svém bytě zastřelen profesor gymnázia Václav Lepeška, fyzik a matematik, svou o 37 let mladší manželkou.¹⁰²

¹⁰¹ V průběhu prvního pololetí byla zkrácena výuka němčiny ze 3 na 2 hodiny týdně, výuka francouzštiny byla vynechána úplně.

¹⁰² Oba partneři se seznámili roku 1910 přes inzerát a ke sňatku je přimělo především těhotenství oné dívky, a to i přestože Lepeška tvrdil, že otcem dítěte není. Manželství ovšem nefungovalo tak, jak pár zamýšlel, a chýlilo se k rozvodu. Gymnazijský profesor však rozvodové řízení různými záminkami protahoval, až došlo k vyhocení celé situace. Jeho mladá manželka vytáhla pistoli s krátkou hlavní a manželovi, jenž zrovna četl v křesle noviny, prostřelila hlavu. Lepešková byla posléze odsouzena k trestu smrti, avšak prezident Masaryk tento trest zmírnil na dvacet let těžkého žaláře. Mladá vdova se propuštění přesto nedožila, poněvadž se otráвила prášky na spaní; J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 59 - 60.

3.3 Oslavy 150. výročí založení gymnázia

Přípravy na tuto velkolepou slavnost probíhaly mnoho měsíců dopředu. V rámci tohoto plánování se 17. února 1928 ve sborovně gymnázia konala schůze Širšího výboru oslavy 150. výročí gymnasia píseckého, která měla za úkol stanovit termín a sestavit program oslav. Schůzi předsedal starosta města Metoděj Brandejs, který slíbil, že se přičiní, aby obec přijala protektorát slavnosti a věnovala škole větší jubilejní dar (2 000 - 3 000 Kč), vedle toho doporučil žádat o podporu také peněžní ústavy. Na schůzi bylo usneseno, že slavnost se bude konat 28. - 30. září 1928 a po zevrubné debatě byl schválený program, který v následujících měsících nepatrně pozměnil.

Oslavy konané při příležitosti 150. výročí založení gymnázia se staly velkolepou kulturní akcí, o níž informoval a jejíž průběh popisoval také tisk: *Pošumavský kraj*, *Písecké listy*, *Písecký kraj*, *Vídeňský obdeník*, *Národní listy*, *Pestrý týden* a další. Při příležitosti oslav gymnázia byly vytištěny četné pozvánky a byl vydán *Památník*, obsahující podrobné dějiny ústavu, příspěvky bývalých žáků a zevrubný abecední seznam všech, kteří zde za 150 let existence ústavu studovali.¹⁰³ *Památník* subvencovalo ministerstvo školství a národní osvěty částkou 10 000 Kč.¹⁰⁴ V prvním poschodí budovy gymnázia byla mezi 27. a 30. zářím otevřena vzpomínková výstava. Veškerý výnos slavností a příspěvků byl odevzdán Podpůrnému fondu studujících stát. gymnasia v Písku k založení jubilejních nadací.¹⁰⁵

Slavnosti byly zahájeny 27. září přátelskou schůzí v hotelu Dvořáček, kde bývalí žáci a profesori setrvali do pozdních nočních hodin v družném rozhovoru. O den později, na svatého Václava, v půl jedenácté do Palackého sadů přilákala široké publikum vojenská hudba. Kolem druhé hodiny se před budovou gymnázia začali shromažďovat bývalí žáci gymnázia, kteří tvořili skupiny dle tříd, do nichž chodili. Průvod prošel Nerudovou ulicí, Havlíčkovým (dříve Floriánským) náměstím a posléze se Heydukovou ulicí ubíral k městské radnici do městského muzea, kde byl návštěvníkům podán

¹⁰³ SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Ředitel, řízení školy, právní záležitosti: protokoly o předání a převzetí ústavu, spor s obcí o poskytování dříví pro ředitele a profesorský sbor, smlouva o závazcích, písecké obce ke gymnasiu, oslavy 150. výročí založení gymnasia*, kart. 20, inv. č. 292, sign. II/1.

¹⁰⁴ *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1928-29*, Písek 1929, s. 17.

¹⁰⁵ SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Ředitel, řízení školy, právní záležitosti: protokoly o předání a převzetí ústavu, spor s obcí o poskytování dříví pro ředitele a profesorský sbor, smlouva o závazcích, písecké obce ke gymnasiu, oslavy 150. výročí založení gymnasia*, kart. 20, inv. č. 292, sign. II/1.

odborný výklad. Po prohlídce muzea následovaly skupinové výlety do okolí. V 8 hodin večer se v Obecním domě konalo slavností představení Šrámkovy veselohry *Měsíc nad řekou*.¹⁰⁶ Po ukončení hry se konala přátelská beseda v hotelu Dvořáček a jiných restauracích, jelikož kapacita hotelu Dvořáček nedovolovala pojmout ani zdaleka všechny návštěvníky.

V sobotu 29. září v 8 hodin ráno se sloužila smuteční mše za zemřelé žáky a profesory, její účastníci se posléze přesunuli na hřbitov Nejsvětější Trojice, kde navštívili místo posledního odpočinku zesnulých žáků a profesorů.

Oslavy vyvrcholily na slavnostním valném shromáždění v Obecním domě za čestného předsednictví viceprezidenta zemské školní rady Rudolfa Politzera, předsednictví starosty města vrchního rady Metoděje Brandeyse, ředitele gymnázia Josefa Ferkla a prof. dr. Branislava Fleischmanna. Shromážděné hosty¹⁰⁷ uvítal a pozdravil jménem města Písku vrchní rada Metoděj Brandeys a za zemskou školní radu pronesl zdravici viceprezident Dr. Politzer. Poté se ujal slova slavnostní řečník a volenický děkan P. František Blahovec, jenž hovořil o významu jubilea gymnázia. Po zaznění hymny v podání žaček gymnázia následovalo ukončení slavnosti.

Průvod více jak tisíce účastníků se ubíral na Sady, dále Karlovou ulicí na Riegrovo náměstí před městskou radnici a bývalé gymnázium. Procesí dále pokračovalo Jugmannovou třídou, Grégrovým náměstím, Chelčického ulicí do třídy Komenského. Pošel čestným špalírem tvořeným nynějšími žáky a žačkami gymnázia do tehdejší budovy ústavu. Zde se konala vzpomínková výstava.

V půl jedné se konal společný oběd ve Dvořáčkově hotelu za účinkování vojenské hudby. Od 3. hodiny byl v biografu Sokol promítán vlastivědný film *Písek - město v lesích* společně s premiérou filmu *Sedláčkova stezka*. Večer se od 20. hodiny konala v Obecním domě přátelská beseda, avšak pro obrovský zájem se dovnitř nedostali všichni. Po programu se konala studentská veselice, jež písecké slavnosti ukončila.

¹⁰⁶ Hru měl realizovat ochotnický spolek. Pořadatelé usilovali o to, aby zde měl autor hry - Fráňa Šrámek - proslov, ten se ovšem omluvil a nedorazil, více SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Ředitel, řízení školy, právní záležitosti: protokoly o předání a převzetí ústavu, spor s obcí o poskytování dříví pro ředitele a profesorský sbor, smlouva o závazcích, písecké obce ke gymnasiu, oslavy 150. výročí založení gymnasia*, kart. 20, inv. č. 292, sign. II/1; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1928-29*, Písek 1929, s. 16 - 17; a též *Písecké Listy*, 4. 10. 1928.

¹⁰⁷ Bývalé žáky, profesory, nynější žáky a příznivce ústavu.

V neděli ráno se někteří vytrvalci odebrali Sedláčkovou stezkou na Zvíkov. Ještě tentýž den se zbylí hosté rozjeli do svých domovů. Pořadatelům slavností byla zaslána celá řada blahopřání k jubileu.¹⁰⁸

¹⁰⁸ SOKA Písek, Gymnázium Písek, *Ředitel, řízení školy, právní záležitosti: protokoly o předání a převzetí ústavu, spor s obcí o poskytování dříví pro ředitele a profesorský sbor, smlouva o závazcích, písecké obce ke gymnasiu, oslavy 150. výročí založení gymnasia*, kart. 20, inv. č. 292, sign. II/1; a též *Písecké Listy*, 4. 10. 1928.

4 Gymnázium

4.1 Studenti

4.1.1 Počet studentů a jejich skladba dle pohlaví

Písecké gymnázium, které bylo osmileté, mělo v každém ročníku pouze jednu třídu s průměrně 27 studenty. Pro přehlednost byly do tabulky zaneseny pouze údaje, obsahující první, čtvrté a osmé ročníky. K tomu srov. Tabulka č. 1 v příloze této práce.¹⁰⁹

Do prvních ročníků bylo průměrně přijímáno 40,9 studentů, do 4. ročníku jich postoupilo 29,2 a do 8. ročníku již pouhých 16,8. Někteří studenti v průběhu studia přestoupili na jinou školu, jiní naopak přišli odjinud na zdejší vzdělávací ústav. Ve studijních katalozích často není důvod odchodu studenta zapsán, avšak s přihlédnutím ke známám těchto studentů se dá ve většině případů předpokládat, že důvodem jeho odchodu se stal špatný prospěch, či nedobrá ekonomická situace rodiny. Za celých deset let existence ústavu zde studovali pouze čtyři privatisté, tvořící v celkovém počtu studentů 2 163 pouhých 0,185 %.¹¹⁰

Přestože výnosem z roku 1918 bylo dívkám umožněno, aby byly přijímány na střední školy coby řádné žákyně, panuje v počtu mezi oběma pohlavími velký nepoměr. Již na první pohled je patrné, že dívek zde studovalo mnohem méně nežli chlapců. Za prvních deset let nově vzniklé republiky na píseckém gymnáziu studovalo průměrně

¹⁰⁹ Pro ilustraci je v příloze také uveden graf (Obrázek č. 3), mapující velikost gymnázia podle počtu jeho studentů mezi lety 1779 - 1949.

¹¹⁰ Pokud není uvedeno jinak, vychází text této kapitoly z: *Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19*, Písek 1919; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20*, Písek 1920; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21*, Písek 1921; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22*, Písek 1922; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23*, Písek 1923; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24*, Písek 1924; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25*, Písek 1925; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26*, Písek 1926; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27*, Písek 1927; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28*, Písek 1928; *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1928-29*, Písek 1929; SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Hlavní katalogy*, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152 a SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Kronika školy /Kronika c. k. gymnasia/*, kart. 2, inv. č. 2, sign. I/2.

77,02 % chlapců, zatímco opačné pohlaví bylo zastoupeno pouhými 22,98 %.¹¹¹ Ze sčítání obyvatelstva konaného roku 1921 však víme, že v Písku žilo celkem 16 307 obyvatel, z toho bylo 49 % mužů a 51 % žen, existuje zde tedy značný rozdíl mezi skutečným počtem žen, které v Písku žily, a počtem studentek zdejšího gymnázia.¹¹²

Necelých 23 % žákyň tvoří celkový průměr za sledovaných 10 let, avšak když se podíváme na školní rok 1918/1919, kdy zde studovalo 14,6 % gymnazistek, zjistíme, že toto číslo je o 10 % nižší, než byl celkový průměr na gymnáziu. Počet studujících dívek neustále rostl, až se ve školním roce 1927/1928 dostal na hodnotu 32,1 %. Dá se tedy předpokládat, že i nadále se dané číslo zvyšovalo. Výsledek tohoto výzkumu naznačuje, že si společnost stále naléhavěji uvědomovala nutnost vzdělávání dívek. Podrobněji k tomu srov. následující tabulku v příloze této práce.

4.1.2 Náboženské vyznání

Poněvadž jižní Čechy byly převážně katolické, dalo se předpokládat, že ani písecké gymnázium se v tomto ohledu nebude vymykat. Katolické vyznání bylo zjištěno u 87,41 % žáků, což zhruba koresponduje s 84,51 % občany Písku, kteří se při sčítání obyvatel roku 1921 k tomuto náboženství hlásili.¹¹³ Ostatní náboženství se v porovnání s katolictvím vyskytují pouze sporadicky.

Mojžíšské (židovské) vyznání se vyskytovalo u 4,14 % studentů, českobratrského smýšlení bylo pouhých 3,76 %, což je součet evangelického vyznání - českobratrského a vyznání Jednoty bratrské. Ateisté se v prvních dvou poválečných letech na škole vůbec nevyskytovali, posléze pouze velmi sporadicky, průměrně tedy ve 2,87 %. Nejméně žáků vyznávalo československé náboženství - do roku 1921 žádný a součtem za 10 let celkem pouhých 1,69 %. Blíže k tomu viz Tabulka č. 3 v příloze této práce.

¹¹¹ Údaje o počtu studujících chlapců a dívek byly získány z hlavních katalogů. Problém nastal pouze ve školním roce 1918/1919, kdy na titulních listech studenti nebyli rozdělováni na chlapce a dívky. Avšak tyto údaje bylo možné získat součtem samotných studentů. V následujících letech jsem vycházela již ze součtů uvedených na prvním listě dané třídy.

¹¹² J. PRÁŠEK, *Písek*, s. 22.

¹¹³ TAMTÉŽ.

4.1.3 Prospěch

Do údajů týkajících se prospěchu žáků za každý školní rok jsou také započítány opravné zkoušky (viz níže).

Nejčastěji byli žáci klasifikováni jako „*způsobilí*“, a to průměrně v 59,98 %. „*Výborně způsobilých*“ studentů bylo průměrně 31,60 %. „*Nezpůsobilí*“ studenti se vyskytovali méně často, konkrétně v 7,95 %. Neklasifikováni byli žáci v pouhých 0,28 %, což mohlo mít hned několik příčin – mohlo to být z důvodu dlouhodobé nemoci, a tím pádem vysokého počtu zameškaných hodin, či vystoupením z ústavu (což bývalo v případě změny bydliště, popř. nebyl důvod uveden, avšak s přihlédnutím ke známám těchto studentů lze usoudit, že příčinou jejich odchodu z ústavu byl nedostatečný prospěch) a konečným důvodem mohlo být též úmrtí studenta. Někteří žáci, kteří vystoupili z ústavu, dostali na odchodnou klausuli. Nejméně často byli studenti klasifikováni coby „*celkem způsobilí*“, a to pouze v 0,18 %. Klasifikace žáků blíže viz Tabulka č. 4 v příloze této práce.

Opravné zkoušky konalo v letech 1918 až 1928 celkem 99 žáků, průměrně tedy necelých 10 žáků ročně, z toho 66,67 % žáků složilo zkoušky úspěšně, 26,26 % neúspěšně a 7,07 % žáků se ke zkoušce nedostavilo. Nejvíce opravných zkoušek složili žáci v roce 1924/1925, nejméně naopak v roce 1918/1919. Úspěšnost žáků při opravných zkouškách blíže viz Tabulka č. 5 v příloze této práce.

4.1.4 Sociální původ studentů

Údaje o sociálním původu studentů byly získány z hlavních katalogů z kolonky „*stav otce (matky)*“.¹¹⁴ Pokud ve škole studovali sourozenci, je povolání jejich otce počítáno jako povolání více lidí. V jednom případě došlo k tomu, že otec měl dvě zaměstnání,¹¹⁵ a je tedy počítán také jako dvě různé osoby, tj. byl zařazen do obou dvou kategorií.

¹¹⁴ Pokud otec zemřel, uvádělo se i tak jeho povolání. Jen v několika málo případech je zde uvedeno, že matka byla „*vdova po*“ a následovalo povolání otce.

¹¹⁵ Poštovní a statkář.

Pro snadnější určení, z jakého sociálního prostředí studenti pocházeli, byla vytvořena tabulka, která je rozdělena do dvanácti sektorů: inteligence a umělci, vlastníci a správci, úředníci, obchod a služby, řemesla a průmysl, zemědělství, námezdní pracovníci, zaměstnanci železnice (úřednické profese a dělnické profese), policie a vojsko, dozorcí, hlídači a kontroloři a nezařaditelná povolání. Tyto skupiny byly sestaveny především na základě sociálního hlediska uvedeného v prostudovaných pramenech.¹¹⁶

První sektor tvoří inteligence a umělci, u nichž předpokládáme vyšší vzdělání, a tedy i vyšší mzdu. Je to nejpočetnější kategorie ze všech. Spadají sem inženýr, lékaři a lékárníci, právníci, učitelé a umělci. Byla sem zařazena také ostatní povolání, jež patří do inteligence, ale zároveň se nehodila do žádné z nabízených kategorií, tj. kazatelé a rabín. Z této kategorie se v nejhojnější míře vyskytovalo učitelské povolání,¹¹⁷ což bylo spolu s lidmi pracujícími v zemědělství nejčastějším povoláním vůbec.

Druhou, již však méně početnou kategorií byli vlastníci a správci, tvořící 6,84 % z celkového počtu. Sem byli zařazeni správci a vlastníci hospodářských objektů, pozemků a lesů, mezi něž patří hospodářští správcové, nájemce dvora, velkostatku a vrchní správce velkostatku. Do vlastníků a správců domů spadají domkáři a chalupníci. Továrníci a majitelé firmy byli zastoupeni pouze ve dvou případech - zahrnují továrníka a majitele biografu. Poslední podkategorii vlastníků a správců tvořili ředitelé, správci a vlastníci různých objektů. Sem patřili ředitelé panství, pošty, továrny, ústavu choromyslných, správci továrny, cihelny, obchodního družstva a další. Poněvadž se jedná o velmi různorodou kategorii a není možné určit, jaký majetek tito lidé vlastnili a jak vysoký byl jejich příjem, nelze určit ani jejich sociální původ.

Více početnou skupinu úředníků, jež v celkovém počtu zaujímala 10,1 %, tvořili vyšší, střední a nižší úředníci. Nejvyšší počet představovali vyšší úředníci, mezi které patří např. berní správcové či ministerský rada. Menší skupinu tvořili střední úředníci, mezi něž byli zařazeni soudní oficiálové, různí úředníci a další. Nejméně početní byli nižší úředníci, kam spadají např. kancelisté. Jedná se o velmi rozmanitou kategorii, u níž nelze jednoznačně určit sociální zařazení.

¹¹⁶ Henry Camillo POHANKA, *Po stopách vlastních předků*, Litvínov 2009; Josef PETERKA, *Cesta k rodinným kořenům. Praktická příručka rodinné genealogie*, Praha 2006.

¹¹⁷ Zahrnovalo také docenty či profesory na nejrůznějších vzdělávacích ústavech.

Poměrně obsáhlou, avšak sociálně níže položenou skupinu, představovali otcové zaměstnaní v sektoru obchodu a služeb. V obchodu byl jednoznačně nejčastějším povoláním obchodník a do služeb patřil hasič, listonoš, hostinský, kominík či zahradník.

Řemesla a průmysl tvořily také nezanedbatelnou část. Nejvíce zastoupen byl v rámci této kategorie potravinářský průmysl, skládající se nejčastěji z cukrářů, mlynářů, pekařů, řezníků a dalších. Druhým nejpočetnějším oborem v rámci řemesel a průmyslu bylo textilnictví a obuvnictví, tvořené převážně obuvníky. Třetím nejvíce zastoupeným oborem v tomto odvětví byl kovozpracující průmysl. Dále sem spadají početně méně zastoupené kategorie mistři a dílovedoucí, zpracování dřeva, kůží, stavebnictví a kategorie ostatní.¹¹⁸

Druhou nejpočetnější skupinou po inteligenci a umělcích bylo zaměstnání v zemědělství. Samotní zemědělci tvořili společně s učiteli nejčastější povolání napříč všemi sektory. Jednoznačně nejčastějším povoláním byl rolník, dále sem patřili šafáři, sedláci a statkáři. Mnohem méně početní naopak byli lesníci a nejmenší počet zaměstnanců pracoval v oblasti rybníkářství.

Do kategorie námezdních pracovníků, tvořící 3,4 %, spadají různí dělníci, zaměstnanci a služebnictvo. Mezi dělníky a zaměstnance byli zařazeni dělníci z různých oblastí, cestmířtři, školníci a typograf. Mezi služebnictvo spadají sluhové a zřizenci z různých oblastí. Jedná se o níže položenou sociální vrstvu, u které se nedá předpokládat žádné vyšší vzdělání ani mzda.

Zaměstnanci železnice byli rozděleni do dvou kategorií. Mezi úřednické profese byla zařazena povolání přednosta stanice, vrchního oficiála státních drah, vrchního revidenta státních drah a další. Mezi dělnické profese patří železniční zřízenec, strojník, průvodčí a skladník státních drah a další.

Nepříliš početný sektor policie a vojsko tvořil 7,65 %. Do této kategorie byli zařazeni strážmířtři, podplukovníci, plukovníci, kapitáni a další. U lidí zaměstnaných v tomto sektoru lze očekávat, že byli lépe situovaní.

Nepatrnou skupinku tvořili dozorcí, hlídači a kontroloři. Nepříliš početná je také kategorie povolání, jež nebyla přiřazena do žádné z výše uvedených skupin. Sem byly zahrnuty vdovy a nezařaditelní, tedy výměnkář, blíže nespécifikovaný soukromník

¹¹⁸ Do ostatních byli zařazeni kartáčník, košíkář, knihař, typograf, řetízkař a zlatník.

a topograf. Jedná se o velmi rozmanitou skupinu, u níž nelze určit její sociální původ. Blíže k tomu Tabulka č. 6 v příloze této práce.

4.1.5 Teritoriální původ

V hlavních katalozích byla u každého studenta kolonka „*vlast*“, z níž byly vyňaty následující údaje. Čechy uvedla coby svou vlast naprostá většina, tj. 579 studentů.¹¹⁹ Druhou nejvíce zastoupenou kategorií, avšak přesto početně mnohem slabší nežli Čechy, byla Morava, k níž se hlásilo osm studentů. Následovaly Dolní Rakousy s pěti studenty, Halič se čtyřmi studenty, k Bosně a Americe se přihlásilo po dvou studentech. Ostatní země, tedy Horní Rakousy, Štýrsko, Slovensko, Lotyšsko, Uhry, Dalmácie, Rakousko, Rusko, Kraňsko, Polsko, Rakousy, Voralbersko, Tyroly a Bulharsko, měly každá po jednom studentovi. Rodiče studentů, kteří uvedli za svou vlast jinou zemi nežli Čechy, pravděpodobně dočasně pobývali na daném místě např. z důvodu zaměstnání. Všichni studenti do jednoho uvedli jako svůj mateřský jazyk český nebo československý.¹²⁰

V 19. století, kdy na českém území nebyla tak hustá síť škol jako dnes, museli studenti za vzděláním leckdy dojíždět i poměrně daleko. Přestože postupně vznikala řada nových škol, cestovala i na počátku 20. století řada studentů mimo svou domovskou obec.¹²¹

Teritoriální původ studentů byl převzat z hlavních katalogů z kolonky „*bydliště (byt) otce/matky*“. Zohledněn byl pouze první záznam, který byl o daném studentovi nalezen během celé doby jeho studia v Písku. Takto získané údaje byly následně vloženy do dvou tabulek (č. 4 a 5), v nichž si můžeme všimnout, že rodiče více jak poloviny žáků bydleli přímo v Písku a jejich potomkům tedy trvala cesta do školy nejméně času. Delší vzdálenost museli urazit studenti z přilehlých vesnic, kteří většinou docházeli pěšky. U žáků, kteří pocházeli z větší vzdálenosti a zároveň přechodně nebydleli v sídle školy u odpovědného dozorce, se lze domnívat, že dojížděli např. vlakem.

¹¹⁹ To tvořilo 94,3 % z celkového počtu.

¹²⁰ Do vzniku Československé republiky český, po jejím vzniku československý jazyk.

¹²¹ K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študáci*, s. 106.

4.1.6 Studentské bydlení, stipendia a podpory

Jen málokterí studenti bydlící mimo město, v němž se sídlila škola, kterou chtěli navštěvovat, měli to štěstí, že se kvůli nim rodina přistěhovala do místa jejich studia, eventuelně že zde měli příbuzné či dobré známé. Většina školou povinných si ovšem musela bydlení obstarat prostřednictvím „studentských bytů“. Jejich povinností pak bylo, aby škole nahlásili, jaký byt si zvolili a každou jeho případnou změnu.

Místní obyvatelé si poskytováním obydlí pro studenty snažili vylepšit vlastní ekonomickou situaci.¹²² V Písku se říkávalo, že je lepší mít studenta na bytě, než čuníka v chlívků.¹²³ Tímto způsobem si často přivydělávaly chudé vdovy či neprovdané ženy, ovšem životní podmínky zde byly často velice ubohé. V domácnosti byla pro studenty většinou vyhrazená jedna místnost, v níž jich pobývalo více najednou. Občas se stávalo, že každý student neměl své lůžko a musel se jej sdílet s někým jiným. Studenti z majetnějších rodin si mohli dovolit připlatit za lepší ubytovací podmínky. Pokud studentské ubytování nabízeli profesori, školské předpisy jim ukládaly jistá omezení.¹²⁴ V 19. a na počátku 20. století bývalo obvyklé, že katoličtí žáci mohli být ubytováni a stravováni rovněž v prostorách patřících církevním institucím a zařízením, které v daném městě působily. Museli však vykazovat dobrý prospěch, být dobrého chování a dát najevo, že mají zájem dále pokračovat ve studiu teologie.¹²⁵ V prostudovaných pramenech Státního okresního archivu v Písku, konkrétně ve fondu Gymnázium Písek však zmínky tohoto druhu nebyly nalezeny.

U rodičů mělo nahlášené bydliště 72 % studentů píseckého gymnázia, což byli hlavně rodiče, kteří bydleli v Písku, či jeho blízkém okolí.¹²⁶ U odpovědných dozorců bydlelo 27,5 % žáků. Zbýlých 0,5 % tvořili studenti pobývající u svého poručníka. V jednom případě nebylo bydliště studenta uvedeno vůbec. Studenti se stravovali v domácnostech nebo bytech svých nájemců.

Úkolem odpovědných dozorců, tedy osob, u nichž bývali studenti ubytováni, bylo také dohlížet na to, zda jejich svěřenci plní své školní povinnosti, jak se prezentují

¹²² K. ŘEZNÍČKOVÁ, *Študáci*, s. 110 - 114.

¹²³ J. PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, s. 12.

¹²⁴ Profesori měli zakázáno brát na byt studenty ze tříd, v nichž učili, a ubytovávání studentů museli mít schválené nadřízeným.

¹²⁵ K. ŘEZNÍČKOVÁ, *Študáci*, s. 110 - 115.

¹²⁶ Ve většině případů mívali studenti bydliště uvedené u otce, pokud však otec zemřel či se rodiče rozvedli, mohl mít bydliště nahlášené u matky či otčíma.

na veřejnosti či zda nakládají správně se svými financemi. Poněvadž zastupovali rodiče, měli se také na studenta chodit informovat do školy.¹²⁷

Poměry v českých zemích dovolovaly, aby na středních školách studovaly ve větším počtu i děti z nižších sociálních vrstev, naopak se studenty z nejvyšších sociálních vrstev se setkáváme v mnohem menší míře.¹²⁸ Avšak poněvadž vydržování na studiích bylo finančně náročné, mohli chlapci z chudších rodin studovat pouze za předpokladu, byli-li dobrými a vzornými studenty. Za těchto okolností mohli být zproštěni od školného, nadále s jejich vydržováním pomáhaly různé studentské nadace přispívající chudým studentům na jídlo, ošacení či učební pomůcky. Chudí studenti si sami také přivydělávali.¹²⁹

Studenti píseckého gymnázia pocházející z chudých poměrů mohli využít několika druhů podpory. První možnost představovala státní stipendia, která byla udělena každým rokem jen několika málo jedincům z celého ústavu.¹³⁰ Další formou podpory pro studenty byla zemská podpora sirotčí nebo Schwarzenberské stipendium. Dále existovaly také podpory místní, a to Gymnasijní fond, založený roku 1853, jenž měl několik zdrojů svého příjmu. Mezi přispívající patřil např. Spolek na podporu chudých žáků obou středních škol v Písku, rodiče a příbuzní některých žáků zdejšího ústavu či dr. August Sedláček a další.

Roku 1888 vznikl Spolek na podporování studujících obou středních škol, ve 20. letech byl jeho předsedou městský děkan a konsistorní rada P. Antonín Svoboda, jednatelem a pokladníkem prof. Josef Rybička. Úkolem tohoto sdružení byla finanční podpora nemajetných studentů reálky a gymnázia v Písku, přičemž tato podpora každoročně dosahovala výše 500 Kč pro každou z těchto škol.

Zdejší chudinská knihovna podporovala nemajetné studenty zapůjčováním knih a v neposlední řadě byly pořádány také sbírky na vycházky žactva.

¹²⁷ K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študáci*, s. 110 – 111.

¹²⁸ Tento fakt je patrně způsoben složením populace v Československu a také tím, že majetnější rodiče si mohli dovolit posílat své potomky na studia do zahraničí.

¹²⁹ K. ŘEZNIČKOVÁ, *Študáci*, s. 103.

¹³⁰ Podrobněji k tomu viz Tabulka č. 9.

4.2 Pedagogický sbor

Vyučující mohli na školách zastávat různá postavení. Nejnižší postavení byl suplent, jenž zastupoval v případě nemoci či úmrtí některého z pedagogů. Ve většině případů se jednalo o mladého učitele, který v nedávné době dokončil studia a nyní čekal na své povýšení do řad řádných učitelů. Nejen že finanční ohodnocení těchto pracovníků nebylo nijak lichotivé, vedení škol s nimi navíc často nezacházela zrovna vlídně.¹³¹ V první polovině 20. století však došlo k výraznému zlepšení postavení těchto pedagogů. Podobné postavení jako suplenti zastávali na škole asistenti, jejichž úkolem bylo vypomáhat, a provizorní učitelé, kteří měli zastupovat profesory.

Řádní učitelé se těšili výrazně lepšímu postavení. Přestože však byli řádnými členy učitelského sboru, k potvrzení jejich statutu došlo s konečnou platností až po třech letech působení v této funkci, kdy zároveň získali titul profesora. Pokud měl profesor zájem o nějaké volné místo, musel projít konkurzem.¹³² V čele profesorského sboru gymnázia stál ředitel.¹³³ V píseckém gymnáziu se v letech 1918 - 1928 vystřídali dva ředitelé: do roku 1926 Josef Kubr a po něm Josef Ferkl. Mezi smrtí Josefa Kubra a nástupem Josefa Ferkla do úřadu zůstal však tento post několik měsíců neobsazený a prozatímním správcem ústavu byl určen Karel Janouš.

V letech 1918 - 1928 zde působilo 58 pedagogů, a přestože se to může zdát jako přijatelné množství vzhledem k počtu studentů, ve výročních zprávách si tehdejší ředitel stěžoval na jejich nedostatek.¹³⁴ Pedagogický sbor byl až na výjimky tvořen převážně muži a první ženská síla Senta Falbrová zde působila až od roku 1928. Do tohoto roku zde mohly učit pouze ženy, jež působily na jiných školách a na gymnáziu pouze vypomáhaly. Kromě učitelů, kteří vyučovali na jiné škole a na gymnáziu pouze vypomáhali, zde také vyučovali náboženství kazatelé či faráři.

¹³¹ Bývaly jim přidělovány nepřijemné úkoly, o které ostatní pedagogové neměli zájem - zejména přeplněné a neposlušné třídy.

¹³² Více viz první kapitola této práce.

¹³³ K. ŘEZNÍČKOVÁ, *Študiáci*, s. 146 - 153.

¹³⁴ Pro školní rok 1926/1927 zdejší ústav obdržel svolení ke sníženému počtu hodin. Suplování za nemocné pedagogy a pedagogy na dovolené si rozdělili ostatní vyučující a rovněž v tomto roce nemohl být pro nedostatek vyučujících sil vyučován těsnopis. Více k tomu *Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27*, Písek 1927, s. 23.

Záznamy o vyučujících se ve výročních zprávách a ve složce obsahující osobní záležitosti učitelů, suplentů a asistentů rozcházejí. Složky některých pedagogů chybí úplně, proto příložené Tabulky č. 10 a č. 11 nejsou kompletní.¹³⁵

¹³⁵ SOKA Písek, Gymnázium Písek, *Osobní záležitosti učitelů, suplentů, asistentů, vedlejších a smluvních učitelů*: všeobecně platy, přídavky, příspěvky, podpory, povýšení, konkursy, kvalifikace, sumární výkazy, kart. 21- 27, inv. č. 293, sign. II/2.

4.3 Školní každodennost a volný čas

Na gymnáziu se pravidelně slavila významná jubilea národních dějin, což se týkalo se to především Svátku svobody 28. října, kdy probíhaly slavnosti v gymnazijní kapli a profesoři pořádali přednášky o významu této události. Hned při prvních oslavách, které připomínaly tuto událost, se sbor i žactvo zúčastnilo slavnostní akademie v divadle a následně slavnostního průvodu ve městě, přičemž 20 žáků a žákyň vybíralo milodary na dobročinné účely. V následujících letech byl tento svátek slaven také přednáškami profesorů, slavnostními akademiemi či vojenskou přehlídkou, jíž se ústav zúčastnil. Při této příležitosti byly často udělovány finanční podpory vybraným studentům.

Mezi další důležitá výročí, jež byla na gymnáziu slavena každým rokem, patřily oslavy narozenin Tomáše Garriguea Masaryka na počátku a Jana Amose Komenského na konci března, smrt Milana Rastislava Štefánika či upálení Jana Husa poslední den školního roku. Slavnostními řečmi profesoři vysvětlovali studentům význam těchto velikánů našich dějin.

Pokud měla nějaká významná osobnost kulaté výročí svého narození či úmrtí, což bylo např. sto let od narození Karla Havlíčka Borovského, Bedřicha Smetany, osmdesáté narozeniny Augusta Sedláčka,¹³⁶ sedmdesát let od narození Aloise Jiráska, devadesát let od smrti Karla Hynka Máchy, 800 let od úmrtí Kosmase či oslava památky Jana Žižky z Trocnova a další, připomínala se na gymnáziu jejich památka. Pro Písek byla podstatná zejména výročí spojená s jeho významnými obyvateli.

Profesorský sbor i žactvo gymnázia se zúčastnilo pohřbů Adolfa Heyduka a Augusta Sedláčka. K uctění památky tohoto českého historiografa byl zřízen zvláštní Sedláčkův fond na podporu studujících. V případě úmrtí profesorů či studentů gymnázia se ústav některých pohřbů a zádušních bohoslužeb účastnil, nebylo to však pravidlem. Významná jubilea však nepředstavovala jediný okamžik, kdy profesoři pronášeli proslov před žactvem. Bývaly také pořádány přednášky na nejrůznější témata, např. o významu matek, o významu rozumně prováděného sportu na zdraví národa a další. Když

¹³⁶ Den před narozeninami jubilant navštívil gymnázium, kde před shromážděným žactvem pronesl proslov a posléze daroval 1 000 Kč na zakoupení knih do žákovské knihovny.

ve městě došlo na slavnostní sázení lip, jehož se účastnily rovněž písecké školy, úřady, vojsko a korporace, nemohli chybět žáci ani profesori místního gymnázia.

Jak již bylo zmíněno, výuka tělesné výchovy byla na zdejším ústavu velmi znevýhodněna z důvodu chybějící tělocvičny. Za tímto účelem škola využívala prostory Sokolovny či tělocvičny reálky. Žáci také v rámci výuky mohli plavat, veslovat, jezdit na koni či na kole, bruslit, sáňkovat, hrát tenis, kopanou, házenou a další. Každoročně byly také pořádány vycházky, které mohly trvat jen na část dne, avšak konaly také vícedenní (maximálně pětidenní). Průměrně na jednu třídu vyšlo mezi třemi až pěti vycházkami ročně. Organizovaly se výlety turistické, botanické, mineralogické, astronomické, geologické, literární a jiné. Větší vycházky se konaly na nejrůznější místa.¹³⁷

O školní každodennosti také zajímavě vypovídají vzpomínky samotných absolventů školy. Dozvídáme se zde věci, o kterých nás kronika ani výroční zprávy neinformují. Např. Václav Osvald vzpomíná, jak byli ve 20. letech coby studenti gymnázia pilnými návštěvníky veřejné čítárny zásobené denním i revuálním tiskem. Zájem o politiku u studentů sílil a zejména po prosinci roku 1920 se píseckí gymnazisté postupně radikalizovali a diferencovali podle jednotlivých dělnických stran.

Významnou kulturně politickou akcí píseckých gymnazistů byla akademie, která se konala 27. ledna 1921 v sále hotelu U Zlatého kola. Tento večer mladé poezie pořádal ji Antonín Matěj Píša společně se svými přáteli. Zúčastnili se mj. také Jiří Wolker a Zdeněk Kalista, který vše posléze zachytil ve svých vzpomínkách.¹³⁸

¹³⁷ Cílem těchto vycházek byly např. Sudoměř, Milevsko, Čimelice, Týn nad Vltavou, Volyně, Helfenburk, Zvíkov, Bechyně, Štěkeň, Kozí Hrádek, Tábor, Protivín, Vyšší Brod a Rožmberk, Mladá Boleslav, Turnov, Prachovské skály, Tálín, Netolice, Kratochvíle, Bavorov, Třeboň, Karlštejn, Jihlava, Kutná Hora, Praha, Hluboká, České Budějovice, Továrny Steinbrennerovy a sklárny ve Vimperce, telefonická centrála, elektrárna, vodárna, parní pila Trhalova, knihtiskárna Hruškova v Písku, Rábí, Boubín, Vimperk, Rožmitál, kraj Stroupežnického a Mikoláše Alše, Zlatá Koruna, Krumlov, Netolice, Kratochvíle, Vodňany, Brno, Macocha, Sedláčkova stezka, Husinec, Turnovsko, Kutná hora a další.

¹³⁸ K. VOTAVA a kol., *Dvě stě let*, s. 133.

Závěr

Záměrem této bakalářské práce byl pokus o zachycení dějin píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928 a jejich zařazení do kontextu dějin nejen píseckého školství, nýbrž celých Čech. První kapitola je proto věnována dějinám vzdělanosti v českých zemích a v Písku v první polovině dvacátého století, tj. zachycuje reformy, které ovlivňovaly život středních škol. Mezi nejvýznamnější patří např. Marchetova reforma, jež roku 1908 tehdejší síť středních škol doplnila zcela novým typem, a to reálnými gymnázii. Dále ministerský výnos z téhož roku, jenž vedle klasických gymnázií umožňoval vznik ještě dalších dvou druhů gymnázia, tj. děčínského a valašskomeziříčského typu. V tomto období také vrcholily snahy o reformování dívčího školství - byla zakládána dívčích lycea a roku 1918 bylo dívkám umožněno studovat na středních školách coby řádné žákyně. Úkolem poválečného Československa nebyl jen kvantitativní rozvoj školství, ale také změny v jeho struktuře a obsahové stránce. V tomto směru napomohl také tzv. Malý školský zákon, sjednocující národní školy po stránce obsahové i po stránce vnější organizace.

Písecké gymnázium, založené roku 1778, představovalo od svého vzniku významnou instituci, které si město vážilo. A přestože zde v následujících staletích vznikaly další školy, jejichž vývoj je shrnut v první kapitole, dalo by se říci, že gymnázium si zachovalo své výsadní postavení ve městě a okolí i v prvorepublikovém období.

Druhá kapitola sleduje vývoj školy od jejího založení až do konce první světové války. Zabývá se umístěním a rozšiřováním ústavu, dopadem jednotlivých reforem na jeho chod i definitivním počeštěním školy, ke kterému dochází po dlouhodobém zápase v 60. letech 19. století. Velkým zásahem do chodu školy byla první světová válka, s jejímiž následky se vyrovnávala ještě v následujících letech. Opomenuta nemohla zůstat ani nejvýznamnější událost tohoto období, která se na gymnáziu odehrála. Dlouhodobě připravované oslavy 150. výročí založení gymnázia, konané v září roku 1928, byly velkolepé. Pro bývalé i současné profesory a studenty a další účastníky připravila škola ve spolupráci s městem bohatý program.

Poněvadž bez studentů by nebylo ani školy, pojednává poměrně rozsáhlá kapitola o těch, kteří zde se v místnostech zdejšího gymnázia vzdělávali. Z pramenného výzkumu vyplynulo, že polovina studentů gymnázia pocházela přímo z Písku, což je způ-

sobeno faktem, že v první polovině 20. století již existovala hustší síť škol, a studenti proto nemuseli dojíždět za vzděláním tak daleko. Sociální skladba studentů hodnocená na základě povolání jejich rodičů prokázala, že v tomto období již nebylo vzdělání dosažitelné jen pro majetnější vrstvy, a to také díky státním stipendiím a podporám. Dále byl analýze podroben také počet studentů, který dokládá velikost školy a genderovou charakteristiku studujících. K plnému zrovnoprávnění studia dívek na středních školách došlo roku 1918, čímž se projevil fakt, že společnost si stále více uvědomovala nutnost vzdělávání bez ohledu na to, zda se jednalo o dívku či chlapce. Již v prvním desetiletí od této zákonné úpravy je vidět značný nárůst zájemkyň o studium. Rozbor náboženského cítění studentů koresponduje s tím, co bylo v tomto období typické pro jižní Čechy, tj. převahou katolického vyznání většiny obyvatel regionu. Opomenut nezůstal ani prospěch studentů a případné opravné zkoušky. „Studijní úmrtnost“ píseckých gymnazistů dosahovala ve sledovaném období více jak 59 %, a dokládá tak náročnost studia. Tato kapitola je doprovázena rozsáhlou tabulkovou přílohou.

O něco složitější situace nastala u pedagogů, u nichž se nedochovaly kompletní záznamy, jako tomu bylo v případě studentů. Složky některých vyučujících ve zdejších archivu dokonce úplně chybějí. Snahou bylo zachytit především datum a místo narození, dobu působení na zdejších ústavu, funkci, vyučovaný předmět a náboženské vyznání.

Poslední část této bakalářské práce je věnována školní každodennosti a volnému času studentů. Škola se účastnila různých pravidelně se opakujících oslav svátků a jubileí spjatých jak s národními dějinami, tak s událostmi regionálními.

Vzhledem k rozsáhlosti pramenného fondu nacházejícího se ve Státním okresním archivu v Písku se zde nabízí možnost pokračování v tomto tématu a tato práce může posloužit budoucím badatelům věnujícím se problematice vzdělanosti v jižních Čechách či dějinám zdejšího gymnázia. Tato práce měla navázat na předchozí publikace a přispět tak ke komplexnímu obrazu dějin gymnázia zasazeného do kontextu československého školství. V diplomové práci bych výzkum dějin píseckého gymnázia chtěla dále prohloubit a časově dovést až do okupace.

Seznam pramenů a literatury

1. Seznam nevydaných pramenů

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Hlavní katalogy*, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152.

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Osobní záležitosti učitelů, suplentů, asistentů, vedlejších a smluvních učitelů*: všeobecně platy, přídavky, příspěvky, podpory, povýšení, konkursy, kvalifikace, sumární výkazy, kart. 21 - 27, inv. č. 293, sign. II/2.

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Ředitel, řízení školy, právní záležitosti*: protokoly o předání a převzetí ústavu, spor s obcí o poskytování dříví pro ředitele a profesorský sbor, smlouva o závazcích, písecké obce ke gymnasiu, oslavy 150. výročí založení gymnasia, kart. 20, inv. č. 292, sign. II/1.

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Stavební záležitosti, udržování budovy, osvětlení, elektřina, otop, stavební úpravy v nové budově*, kart. 43, inv. č. 297, sign. II/6.

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Výroční zprávy státního gymnázia v Písku 1918 - 1928*, kart. 30, 31, inv. č. 295, sign. II/4.

SOkA Písek, Gymnázium, *Kronika školy /Kronika c. k. gymnasia/*, inv. č. 2, sign. I/2.

2. Seznam vydaných pramenů

Písecké Listy, 1928.

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928.

Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1928-29, Písek 1929.

3. Seznam literatury

Almanach 750 let města Písku, Vimperk 1993.

KÁDNER, Otakar, *Školství v republice Československé*, in: Václav Dědina - Otakar Kádner (edd.), *Československá vlastivěda X*. Osvěta, Praha 1931, s. 7 – 222.

KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, V. díl, Praha 2002.

MORKES, František, *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*, Praha 2003.

MORKES, František, *Kapitoly o školství, ministerstvu a jeho představitelích. Období let 1848 - 2000*, Praha 2002.

NOVOTNÝ, Miroslav a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice 2006.

PETERKA, Josef, *Cesta k rodinným kořenům. Praktická příručka rodinné genealogie*, Praha 2006.

PICHLÍKOVÁ, Kristýna, *Písecké gymnázium v letech 1778 - 1850*, České Budějovice 2009 (diplomová práce).

POHANKA Henry Camillo, *Po stopách vlastních předků*, Litvínov 2009.

PRÁŠEK, Jiří, *Písek před 75 lety aneb Kronika roku 1922*, Písek 1996.

PRÁŠEK, Jiří, *Písecké XX. století*, Písek 1999.

PRÁŠEK, Jiří, *Písecké 2. tisíciletí*, Písek 2000.

ŘEZNIČKOVÁ, Kateřina, *Študáci a kantoři za starého Rakouska. České střední školy v letech 1867- 1918*, Praha 2007.

SEDLÁČEK, August, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl I. Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, Písek 1911.

SEDLÁČEK, August, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl III. Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913.

Stosedmdesát let píseckého gymnasia: 1778- 1948, Písek 1948.

VESELÁ, Zdenka, *Česká střední škola od národního obrození do druhé světové války*, Praha 1972.

VESELÁ, Zdenka, *Vývoj českého školství*, Praha 1988.

VOTAVA, Karel a kol., *Dvě stě let píseckého gymnázia 1778 - 1978*, Písek 1978.

ZEMANOVÁ, Blanka, *230 let píseckého gymnázia: (a jeho nejznámější ředitelé, vyučující a studenti)*, Písek 2008.

220 let píseckého gymnázia 1778-1998, Písek 1998.

Seznam příloh

1. Tabulkové přílohy

Tabulka č. 1: Počty studentů píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 2: Poměr chlapců a dívek na píseckém gymnáziu v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 3: Náboženské vyznání píseckých gymnazistů v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 4: Klasifikace žáků píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 5: Úspěšnost píseckých gymnazistů při opravných zkouškách v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 6: Povolání rodičů studentů v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 7: Vzdálenost bydliště od školy

Tabulka č. 8: Teritoriální původ studentů v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 9: Státní stipendia udělená místním studentům

Tabulka č. 10: Ředitelé a správci ústavu v letech 1918 - 1928

Tabulka č. 11: Pedagogický sbor píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928

2. Obrazové přílohy

Obrázek č. 1: Ředitelé a správci gymnázia v Písku

Obrázek č. 2: Budova gymnázia

Obrázek č. 3: Počet studentů gymnázia v letech 1779 - 1949

Tabulka č. 1:

Počty studentů píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928; SOkA Písek, Gymnázium Písek, Hlavní katalogy, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152.

Školní rok ¹³⁹	Počet studentů 1. roč.	Počet studentů 4. roč.	Počet studentů 8. roč.	Počet studentů ve všech roč.	Průměr studentů v roč.
1918/1919	31	24	13	204+1	25,6
1919/1920	30	32	21	207+1	26,0
1920/1921	24	27	17	185	23,1
1921/1922	35	23	18	179	22,4
1922/1923	53	27	19	205	25,6
1923/1924	54+1	20	21	226+1	28,4
1924/1925	52	26	18	242	30,3
1925/1926	50	30+1	9	242+1	30,4
1926/1927	43	43	21	257	32,1
1927/1928	36	39	11	243 ¹⁴⁰	30,4
Celkem	408+1	291+1	168	2 159+4	
Celkový průměr	40,9	29,2	16,8	216,3	27,0

¹³⁹ Čísla uvedená za znaménky + v jednotlivých sloupcích značí počet privatistů.

¹⁴⁰ Podle výroční zprávy pro rok 1927/1928 studovalo v ročníku 244 žáků, avšak podle hlavního katalogu za tentýž rok jich bylo pouze 243. Chybný výpočet se týká konkrétně 6. třídy, kdy výroční zpráva chybně uvádí 23 studentů, avšak ve skutečnosti jich bylo pouze 22, jak uvádí hlavní katalog. *Výroční zpráva za rok 1928/1929*, s. 29.

Tabulka č. 2:

Poměr chlapců a dívek na píseckém gymnáziu v letech 1918 - 1928

Zdroj:

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Hlavní katalogy*, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152.

Školní rok	Počet chlapců	Počet dívek	Celkem	% dívek
1918/1919	175	30	205	14,6
1919/1920	174	34	208	16,3
1920/1921	149	36	185	19,5
1921/1922	141	38	179	21,2
1922/1923	163	42	205	20,5
1923/1924	174	52	226	23,0
1924/1925	181	61	242	25,2
1925/1926	179	64	243	26,3
1926/1927	188	69	257	26,8
1927/1928	165	78	243	32,1
Celkem	1689	504	2 193	
Celkem %	77,02	22,98	100	

Tabulka č. 3:

Náboženské vyznání píseckých gymnazistů v letech 1918-1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928.

Školní rok	Vyznání						
	Katolické ¹⁴¹	Československé	Československé ¹⁴²		Židovské	Bez vyznání	
1918/1919	185	-	-		12	-	
1919/1920	183	-	-		14	-	
1920/1921	158	-	1		12	9	
1921/1922	150	4	2		10	7	
1922/1923	172	4		6	3	10	4
1923/1924	193	4		10	4	8	4
1924/1925	203	5		11	4	4	7
1925/1926	199	6		13	1	4	12
1926/1927	211	6		12	1	7	11
1927/1928	206	7		8	1	7	7
Celkem¹⁴³	1860	36	3	60	17	88	61
Celkem %	87,41	1,69	3,76		4,14	2,87	

¹⁴¹ V letech 1918/19 a 1919/1920 je uvedeno pouze „katolické“.

¹⁴² Od školního roku 1922/1923 rozděleno na evang. československé a jednoty československé.

¹⁴³ Celkem se tedy jednalo o 2 128 studentů, což je o jiný počet, než který je uvedený v jiných tabulkách. Tento rozdíl byl patrně zapříčiněn tím, že údaje z této Tabulky byly vyňaty z *Výročních zpráv*, zatímco jiné tabulky vycházejí z *Hlavních katalogů*.

Tabulka č. 4:

Klasifikace žáků píseckého gymnázia v letech 1918-1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928.

Školní rok	Výborně zpūs.¹⁴⁴	Zpūsobilí	Celkem zpūs.¹⁴⁵	Nezpūsobilí	Neklas.¹⁴⁶	Celkem
1918/1919	78	107	4	6	2	197
1919/1920	66	100	-	22	-	188
1920/1921	59	101	-	20	-	180
1921/1922	57	105	-	11	-	173
1922/1923	55	131	-	12	1	199
1923/1924	68	137	-	18	-	223
1924/1925	60	151	-	22	1	234
1925/1926	66	147	-	22	1	236
1926/1927	82	149	-	17	-	248
1927/1928	77	140	-	18	1	236
Celkem	668	1 268	4	168	6	2 114¹⁴⁷
Celkem %	31,60	59,98	0,18	7,95	0,28	100

¹⁴⁴ Zpūs. = zpūsobilí.

¹⁴⁵ Údaj „celkem zpūsobilí“ se uváděl pouze ve školním roce 1918/1919.

¹⁴⁶ Neklas. = neklasifikování.

¹⁴⁷ Uvedená čísla jsou včetně 4 privatistů.

Tabulka č. 5:

Úspěšnost píseckých gymnazistů při opravných zkouškách v letech 1918-1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928.

Školní rok	Obstáli	Neobstáli	Nedostavili se	Celkem
1918/1919	-	1	-	1
1919/1920	8	2	-	10
1920/1921	6	1	-	7
1921/1922	3	3	-	6
1922/1923	5	3	3	11
1923/1924	12	2	-	14
1924/1925	7	6	2	15
1925/1926	7	2	-	9
1926/1927	10	3	1	14
1927/1928	8	3	1	12
Celkem	66	26	7	99
Celkem %	66,67	26,26	7,07	100

Tabulka č. 6:**Povolání rodičů studentů v letech 1918-1928****Zdroj:**

SOkA Písek, Gymnázium Písek, *Hlavní katalogy*, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152.

Kategorie	Počet	%
1) Inteligence a umělci	143	23,29
- inženýři	1	0,16
- lékaři, lékárníci	19	3,09
- právníci	27	4,40
- učitelé	86	14,00
- umělci	4	0,65
- ostatní	5	0,81
2) Vlastníci a správci	42	6,84
- správci a vlastníci hospodářských objektů, pozemků a lesů	6	0,98
- vlastníci a správci domů	15	2,44
- továrníci a majitelé firmy	2	0,33
- ředitelé, správci a vlastníci různých objektů	19	3,09
3) Úředníci	62	10,09
- vyšší úředníci	39	6,35
- střední úředníci	14	2,28
- nižší úředníci	10	1,63
4) Obchod a služby	76	12,38
- obchodníci	47	7,65
- služby	29	4,72
5) Řemesla a průmysl	82	13,35
- mistři a dílovedoucí	4	0,65
- potravinářství	33	5,37
- textilnictví, obuvnictví	13	2,12
- dřevozpracující průmysl	6	0,98
- kovozpracující průmysl	11	1,79
- zpracování kůží	4	0,65

- stavebnictví	5	0,81
- ostatní	6	0,98
6) Zemědělství	99	16,12
- zemědělci	86	14,00
- lesníci	11	1,79
- rybníkářství	2	0,33
7) Námezdní pracovníci	21	3,42
- dělníci, zaměstnanci	14	2,28
- služebnictvo	7	1,14
8) Zaměstnanci železnice (úřednické profese)	17	2,77
9) Zaměstnanci železnice (dělnické profese)	10	1,63
10) Policie a vojsko	47	7,65
11) Dozorci, hlídači a kontroloři	5	0,81
12) Nezařaditelné	8	1,30
- vdovy	4	0,65
- nezařaditelné	2	0,33
Nepřečteno	4	0,65
Celkem	614	100

Tabulka č. 7:

Vzdálenost bydliště od školy

Zdroj:

Gymnázium Písek, Hlavní katalogy, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152; Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny*, I-IV, Praha 1947-1957; www.mapy.cz.

Vzdálenost	Počet žáků	Procenta
0 km	311	50,65
< 10 km	69	11,24
10 - 30 km	108	17,59
30 - 50 km	9	1,47
> 50 km	29	4,72
Neurčeno	88	14,33

Tabulka č. 8:

Teritoriální původ studentů v letech 1918-1928

Zdroj:

Gymnázium Písek, *Hlavní katalogy*, inv. č. 143-152, sign. I/143-1/152;

Antonín PROFOUS, *Místní jména*, I-IV, Praha 1947-1957.

Město	Počet žáků	Zastoupení v %
Aš	1	0,16
Bavorov	1	0,16
Bechyně	1	0,16
Beregszász¹⁴⁸	2	0,33
Bernardice	1	0,16
Bílsko p. Bavorov¹⁴⁹	2	0,33
Blatná	1	0,16
Borovany	1	0,16
Borovany p. Bernardice u Tábora	1	0,16
Bošovice	1	0,16
Bránice p. Veselíčko	1	0,16
Bratislava	1	0,16
Brluh	1	0,16
Brluh p. Čížová	1	0,16
Břevnice	1	0,16
Břeží	1	0,16
Břeží p. Křešťovice	1	0,16
Březnice	5	0,81
Buda	1	0,16
Budičovice p. Protivín	1	0,16
Budy p. Mirovice	1	0,16
Bukovany	1	0,16
Bukovany p. Zalužany	1	0,16

¹⁴⁸ V jednom případě byl napsán Beregsaz, ve druhém Beregsaž.

¹⁴⁹ U jednoho studenta bylo uvedeno Blsko, to se však ne území Čech nenachází, předpokládám tedy, že se jednalo o Bílsko.

Cerhonice	1	0,16
Čekanice u Blatné	1	0,16
Černěkov	1	0,16
Červená n. Vlt.	1	0,16
Český Brod	1	0,16
Čestice	1	0,16
Čičenice	1	0,16
Čimelice	13	2,12
Čížová	3	0,49
Dírná¹⁵⁰	1	0,16
Dívčice	1	0,16
Dobev	2	0,33
Dolní Novosedly¹⁵¹	2	0,33
Dolní Záhoří	2	0,33
Dolní Záhoří p. Horní Záhoří	2	0,33
Draheničky	1	0,16
Dražič p. Chrást'any	1	0,16
Drhovel	1	0,16
Drhovel p. Čížová	1	0,16
Drhovel p. Písek¹⁵²	1	0,16
Drhovle	1	0,16
Držov	3	0,49
Držov p. Horní Záhoří	2	0,33
H. Záhoří u Písku	1	0,16
Hadravova Rošička	1	0,16
Hajduk u Novorossijska v Rusku	1	0,16
Heřmaň	6	0,98
Heřmaň p. Ražice	3	0,49
Holušice	1	0,16

¹⁵⁰ Dírné, napsané u bydliště otce, se v Čechách nenalézá, zřejmě se jedná o Dírnou.

¹⁵¹ U jednoho studenta bylo uvedené Dolní Novosedlo, které neexistuje, předpokládám tedy, že se jednalo o Dolní Novosedly.

¹⁵² Ve všech třech případech bylo uvedeno Drhovel, což je místním nářečím - přepsáno na Drhovle.

Horní Záhoří	6	0,98
Horosedly	1	0,16
Hostišovice	1	0,16
Hradiště	6	0,98
Hradiště u Písku	1	0,16
Hrejkovice	1	0,16
Husinec	1	0,16
Huť p. Něm. Lhota	1	0,16
Chicago, Amerika	1	0,16
Chlum	1	0,16
Chrást p. Klučenice	1	0,16
Chrastiny p. Horní Záhoří	2	0,33
Chrást'any	1	0,16
Chvaletice p. Protivín	1	0,16
Jamný p. Záhoří	1	0,16
Jetětice	1	0,16
Jetětice p. p. Červená	1	0,16
Jínín p. Strakonice	1	0,16
Karlín	1	0,16
Katovice (hejtm. Strakonice)	1	0,16
Klouky	1	0,16
Kluky p. Křešťovice¹⁵³	3	0,49
Klučenice	2	0,33
Kostelec nad Vltavou	3	0,49
Košumberk	1	0,16
Kovářov	4	0,65
Král. Hradec	1	0,16
Král. Stachy	1	0,16
Krasilov u Strakonic	1	0,16
Krašovice	3	0,49
Krašovice p. Čížová	1	0,16

¹⁵³ Coby místo bydliště otce byly uvedeny nářečím Klouky, myšleny byly zřejmě Kluky.

Krašťovice p. Radomyšl	1	0,16
Krč	1	0,16
Krč u Protivína	1	0,16
Kunštát	1	0,16
Květov p. Milévsko	1	0,16
Lažany p. Čekanice u Blatné	1	0,16
Lety	1	0,16
Levoča, Slovensko	1	0,16
Lhota Smetanova p. Čimelice	1	0,16
Lis	1	0,16
Litomyšl	1	0,16
Malč	1	0,16
Maleč p. Nezdice	1	0,16
Maleč u Sušice	1	0,16
Maletice p. Protivín	1	0,16
Metterberg p. Obermoldau	1	0,16
Mezimostí	1	0,16
Milévsko	8	1,30
Minice	1	0,16
Minice p. Pohoří	1	0,16
Mírotice	1	0,16
Mírovce	6	0,98
Mišovice	1	0,16
Nezdice na Šumavě	1	0,16
Nové Benátky	1	0,16
Nymburk	1	0,16
Olešná p. Bernartice	1	0,16
Opařany	1	0,16
Osek p. Milévsko¹⁵⁴	1	0,16
Pamětice p. Čížová	1	0,16
Paračov	1	0,16

¹⁵⁴ Poněvadž poblíž Milévka se uvedený Vosek nenachází, lze předpokládat, že se jednalo o Osek.

Petrovice	1	0,16
Petrovice u Sedlčan	1	0,16
Písek	310	50,49
Plzeň	1	0,16
Podolí	1	0,16
Podolí u Bernartic	1	0,16
Praha	2	0,33
Praha-Bubeneč	1	0,16
Praha II.	1	0,16
Praha VII	1	0,16
Probulov u Klouk, p. Křešťovice	1	0,16
Protivín	23	3,75
Putim	5	0,81
Putim p. Písek	2	0,33
Radomyšl	1	0,16
Ražice	1	0,16
Riga, Lotyšsko	1	0,16
Saník u Oslova	1	0,16
Sedlice (u Blatné)	1	0,16
Selibov p. Písek	1	0,16
Semice p. Písek	1	0,16
Sendražice	1	0,16
Sepekov	5	0,81
Skály	1	0,16
Skály p. Protivín	1	0,16
Skoupý p. Petrovice u Sedlčan¹⁵⁵	1	0,16
Skuteč	1	0,16
Slabčice p. Chrást'any	1	0,16
Smetanova Lhota p. Čimelice	1	0,16
Smolenice u Trnavy	1	0,16
Smolenice, Slovensko	1	0,16

¹⁵⁵ Uvedené Skopné se poblíž Petrovic u Sedlčan nenachází, je zde pouze Skoupé.

Sochovice p. Mirovice	1	0,16
St. Kestřany	1	0,16
Staré lázně u Písku	1	0,16
Strakonice	7	1,14
Střelské Hoštice	1	0,16
Sušice	1	0,16
Svatonice	1	0,16
Škvořetice¹⁵⁶	1	0,16
Štěkeň	3	0,49
Štětice	3	0,49
Švihov	1	0,16
Tábor	1	0,16
Tochovice	1	0,16
Topělec p. Písek	1	0,16
Trhové Sviny	1	0,16
Týn nad Vltavou	1	0,16
Vacov (okr. Strakonice)	1	0,16
Veřejchov p. Horažďovice	1	0,16
Veselí n. Lužnicí	2	0,33
Vídeň	1	0,16
Vídeň III.	1	0,16
Vídeň IX.	1	0,16
Vimperk	1	0,16
Vlastec p. Hor. Záhoří	1	0,16
Vodňany	1	0,16
Volyně	4	0,65
Vojníkov (Písek)¹⁵⁷	1	0,16
Vráž	2	0,33
Vrcovice	1	0,16
Vůsí¹⁵⁸	1	0,16

¹⁵⁶ Uvedeny Škvořetice, míněny však byly zřejmě Škvořetice.

¹⁵⁷ Byl zde napsán Vojníkov, což je zdejší nářečím označení pro obec Vojníkov.

¹⁵⁸ Uvedeno bylo Vusí, které se v Čechách nenachází, zřejmě se tedy jednalo o Vůsí.

Zahrádka	1	0,16
Zátaví p. Písek	1	0,16
Zběšice p. Bernartice¹⁵⁹	1	0,16
Zlivice	1	0,16
Zvíkov p. Hor. Záhoří	1	0,16
Žamberk	1	0,16
Zbonín	1	0,16
Žďár p. Protivín	1	0,16
Žižkov	2	0,33
Nezjištěno	6	0,98

¹⁵⁹ Poblíž Bernartic se nalézají Zběšice, nikoliv Zběšice.

Tabulka č. 9:

Státní stipendia udělená místním studentům

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928.

Školní rok	Počet studentů
1918/1919	8
1919/1920	10
1920/1921	7
1921/1922	6
1922/1923	6
1923/1924	8
1924/1925	7
1925/1926	7
1926/1927	5
1927/1928	4
Celkem	68
Celkový průměr	6,8

Tabulka č. 10:

Ředitelé a správci ústavu v letech 1918-1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928; SOkA Písek, Gymnázium Písek, Osobní záležitosti učitelů, suplentů, asistentů, vedlejších a smluvních učitelů: všeobecně platy, přídavky, příspěvky, podpory, povýšení, konkursy, kvalifikace, sumární výkazy, kart. 22, inv. č. 293, sign. II/2.

Jméno	Datum a místo narození	Délka působení	Funkce	Vyznání
Ferkl Josef	1858, Hostivice v Čechách	Od 1927	Ředitel	Katolické
Janouš Karel	1879, Tábor v Čechách	1926 - 1927	Správce	Katolické
Kubr Josef	1911, Hostivice u Prahy ¹⁶⁰	1911 - 1926	Ředitel	

¹⁶⁰ A. SEDLÁČEK, *Dějiny*, III. díl, s. 236.

Tabulka č. 11:

Pedagogický sbor píseckého gymnázia v letech 1918 - 1928

Zdroj:

Výroční zpráva gymnasia v Písku za šk. rok 1918-19, Písek 1919; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1919-20, Písek 1920; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1920-21, Písek 1921; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1921-22, Písek 1922; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1922-23, Písek 1923; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1923-24, Písek 1924; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1924-25, Písek 1925; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1925-26, Písek 1926; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1926-27, Písek 1927; Výroční zpráva státního gymnasia v Písku za šk. rok 1927-28, Písek 1928; SOkA Písek, Gymnázium Písek, Osobní záležitosti učitelů, suplentů, asistentů, vedlejších a smluvních učitelů: všeobecně platy, přídavky, příspěvky, podpory, povýšení, konkursy, kvalifikace, sumární výkazy, kart. 21-27, inv. č. 293, sign. II/2.

Jméno	Datum a místo narození	Délka působení	Funkce	Předmět¹⁶¹	Vyznání¹⁶²
Bašta František	1885, Novosedly v Čechách	1915-1935	Profesor	ČN	B. v.
Bělský Alois	1866, Bahno v Čechách	1912-1926	Profesor	LŘČ	B. v.
Beneš Josef		1927-1928	Kazatel	Nb čbr.	
Bílová Anna		1923-1925, 1927	Učitelka pokrač. školy	Žp	
Bílý Bohdan		1925-26	Učitel hudby	Zp	
Čech Vladimír		Od 1927	Farář	Nb čbr. ev.	
Daneš Václav		1924-1925, 1932-1936	Profesor	MF	
Dibelka František		1915-1919	Profesor	ČN	
Falbrová Senta, ing. ¹⁶³	1900, Lipník	1928-1930	Zatímní profesor Ing. Ch.	Ch	Kat.
Fleischmann Branislav, dr.	1885, Kolín	Od 1915	Profesor	LŘč	Kat.
Funda Josef		1923	Zatím profesor reálky	DZ	
Grünberger		1913-1918		Nb isr.	

¹⁶¹ Č = čeština, D = dějepis, F = fyzika, Fr = francouzština, CH = chemie, K = kreslení, Kp = krasopis, L = latina, M = matematika, N = němčina, Nb = náboženství (Nb čbr. = náboženství českobratrské, Nb čbr. ev. = náboženství českobratrské evangelické, Nb isr. = náboženství israelské), P = přírodopis, Ph = filosof. propedeutika, Ř = řečtina, T = tělocvik, Ts = těsnopis, Z = zeměpis, Zp = zpěv, Žp = ženské ruční práce.

¹⁶² B. v. = bez vyznání, Kat. = římskokatolické neboli katolické vyznání, Starokat. = starokatolické vyznání.

¹⁶³ Senta Falbrová byla první ženská síla působící v profesorském sboru zdejší školy.

Žibřid					
Holeček František		1917-1919	Profesor reálky	Fr	
Hrabí Bartoloměj			Profesor		
Janouš Karel	1879, Tábor	1910-1928	Profesor	LČPh	Kat.
Jaro Josef		Od 1927	Učitel hudby	Zp	
Jaroš Josef	1867, Záhoří v Čechách	1908-1929	Profesor	LŘč	Kat.
Jehlík Eduard		Od 1927	Profesor reálky	N	
Jiráček Josef	1885, Praha	1913-1919 1926-1938	Profesor	MF	Kat.
Kaiser Josef	1882, Klatovy	1911-1932	Profesor	DZ	Kat.
Kalaš Čestmír	1885, Žumberk	1914-1921	Profesor	DZ	Starokat.
Kalista Jan		1903-1916, 1928	Profesor reálky	Fr.	
Kapička Otakar		1924-1927, 1930-1935	Profesor reálky	Ch	
Klenc Jan	1883, Nové Mitrovice v Čechách	1920-1930	Profesor	LŘč	Kat.
Klicman Jan		1926-1928	Profesor veř. obchodní školy	Ts	
Kobza Josef	1865, Plzeň		Profesor		Kat.
Kotalík Josef	1896, Kluky v Čechách				Kat.
Koukol Emanuel		1919	Zat. profesor	MF	
Krössl Karel		1916-1919	Zat. profesor reálky	Ts	
Kubička Arnošt		1921	Profesor reálky	Fr	
Kučera Josef	1888, Srbice	1927-1944			Kat.
Lepeška Vojtěch	1858, Částrově v Čechách	1899- 1927	Profesor	MF	Kat.
Lom Vratislav	1884, Volyně	Od 1922	Profesor	T	B. v.
Müller Moric, dr.		1928	Dr.	Nb isr.	
Neubert Karel		1927	Suplující profesor	PZ	
Novák Josef	1885, Jičín v Čechách	1914-1936	Zat. profesor, profesor	LŘč	Kat.
Novák Josef		1927	Profesor	Ts	
Novotný Vojtěch	1881, Kolný v Čechách	1909-1910, 1922-1923	Profesor	DZ	Kat.

Oberreiter Karel		1912-1919	Zat. profesor reálky	T	
Petříková Marie		1926	Učitelka obč. školy	Žp	
Pirchan Ladislav		1908-1920	Profesor	LŘč	
Pospíšil Josef	1877, Tuněchody v Čechách	1912-1936	Profesor	PmfT	Kat.
Rosol Josef	1900, Zdice v Čechách	1925-1926	Zat. profesor	DZ	B. v.
Rybička Josef	1864, Slavíkovice v Čechách	1902-1928	Profesor	Nb	Kat.
Schierová Jana	1902, Kirsanov v Rusku	1928	Supl. profesorka	ČN	B. v.
Smejkal Emanuel	1903, Břežany u Čes. Brodu	1928	Supl. profesor	MF	Kat.
Straka František		1920	Zat. profesor reálky	Fr	
Svoboda Antonín		1928	Výp. uč.	Nb	
Šimon František	1888, Velim v Čechách	1914-1919	Zat. profesor	Nlř	Kat.
Šmíd Josef	1879, Tě- šov, Morava	1915-1918	Zat. profesor	Pmf	Kat.
Štěpán Dalibor	1894, Písek	1919	Supl. profesor	PZ	Kat.
Vaniš Jan	1893, Oujezd u Chanovic	1928	profesor	DZ	Kat.
Velenovský Josef	1887, Písek	Od 1912	profesor	KKp	Kat.
Veselý Jindřich	1885, Písek	1920-1923	profesor	MChz	Kat.
Veselý Josef		1922-1926	Profesor reálky	Fr	
Vojta Vratislav		Od 1927	Farář	Nb čl.	
Vychodil Anto- nín		1923	Učitel hu- dební školy	Zp	
Vymetal Cyril		1916-1919, 1921, 1924	Zat. profesor	ČNZp	

Obrázek č. 1:

Ředitelé a správci gymnázia v Písku:¹⁶⁴

Zdroj:

B. ZEMANOVÁ, *230 let*, Písek 2008, s. 9.

¹⁶⁴ „První řada zleva (nahore): F. Winter, B. Kleeman, J. Janděčka, J. Schöne, J. Zahradník. Druhá řada: J. Kubr, J. Kramář, PhDr. K. Cumpfe, J. Kopecký, K. Janouš. Třetí řada: J. Jirák, F. Bašta, J. Kotlík, J. Ferkl.“

Obrázek č. 2:

Budova gymnázia

Zdroj:

B. ZEMANOVÁ, *230 let*, Písek 2008, s. 22.

Obrázek č. 3:

Počet studentů gymnázia v letech 1779 - 1949

Zdroj:

Stosedmdesát let, Písek 1948.

